

UTOPIES FEMINISTES

COSSOS INSUBMISSOS

Xarxa Feminista

Número 3

UTOPIES FEMINISTES, COSSOS ISUBMISSOS

Escola Feminista d'Estiu
2011

Índex

UTOPIES FEMINISTES, COSSOS INSUBMISSOS

Edita: Xarxa Feminista
Preparació edició, revisió i correcció textos:
Mercè Otero-Vidal i Montserrat Otero Vidal
Secretària: Chari Ronda
Disseny logo Escola Feminista 2010: Anita
Maquetació: Chari Ronda
Fotografies: Mont Bòria, Amada Santos, Àngels Pujol
Edició digital: gener 2013

Amb el suport de:

Ajuntament de Barcelona
Dones

Diputació
Barcelona
xarxa de municipis

Generalitat de Catalunya
Institut Català de les Dones

Presentació	5
Escola Feminista d'Estiu 2011	
Dossier 2011	8
Heteronormativitat com a eix de poder. Esdevenidors feministes	9
Nos-altres feministes, els racismes que vivim	18
Mons feministes: xarxes de solidaritat i de relacions alternatives al capitalisme patriarcal heteronormatiu i racista	28
Aportacions al voltant de l'Escola	36
Bàrbara Ramajo Garcia	37
Lia Plou	57
Genealogia	63

Presentació

Donar continuïtat a la col·lecció Teranyina amb els materials generats al voltant de l'Escola feminista d'Estiu 2011 ens omple d'il·lusió perquè significa que hem tingut la capacitat de sustentar els dos projectes, el de l'escola i el de la col·lecció. Això ha estat possible gràcies a la participació i la contribució de moltes dones que ens han animat a fer-ho, cadascuna a la seva manera i segons les seves possibilitats: amb el seu suport econòmic, la seva presència, la seva interlocució, el seu activisme, el seu silenci o la seva aportació teòrica.

Malgrat les dificultats econòmiques i els obstacles que hem hagut d'anar saltant, finalment veu la llum aquest tercer número amb el recull d'articles i ressenyes sobre l'heteronormativitat, els racismes i la construcció d'alternatives al capitalisme patriarcal temes que van centrar els debats de l'EFE 2011.

Constitueixen una selecció de mirades diverses sobre com viure en llibertat el fet de ser o sentir-nos

dones i alhora imaginar i construir alternatives reals des de l'experiència dels nostres cossos, territori on es produeix tant la vivència com la resistència patriarcal. Una anàlisi sobre els "nosaltres" i "les altres" que es donen en el si del moviment feminista i finalment un intent d'activar els imaginaris feministes per teixir xarxes de solidaritat i de relacions alternatives al capitalisme patriarcal, heteronormatiu i racista.

Així doncs, es tracta d'un llibre col·lectiu que recull diferents sensibilitats feministes i, per tant, diferents maneres de veure i viure la realitat. Una realitat que no s'esgota en les anàlisis més o menys teòriques o formalitzades, sinó que, moltes vegades, queda millor reflectida en les vivències de les protagonistes de la pròpia història.

L'espai dedicat a la genealogia és un donatge ple d'estimació i reconeixement cap a les companyes que han marxat més enllà. En elles volem personalitzar el nostre agraïment a totes les dones que lluiten per la seva llibertat. Elles constitueixen els nostres referents simbòlics per continuar treballant per un món millor.

3 I 4 DE JUNY ESCOLA FEMINISTA D'ESTIU PER A DONES

"La vida está en gran parte compuesta de sueños.
Hay que unirlos a la acción".
Anaïs Nin, escriptora francesa

Utopies feministes, cossos insubmissos

Divendres 3

16.30: Heteronormativitat com a poder.
Esdevenir feministes

23.15 Festa a La Farinera

Dissabte 4

10.15: Nos-altres feministes, els racismes que vivim

15.00: Totes Juntes, Acció contra les violències

16.00: Mons Feministes : xarxes de solidaritat i de
relacions alternatives al capitalisme patriarcal
heteronormatiu i racista

ORGANITZEN

Ca La Dona
Xarxa Feminista
Activistes Independents

COL·LABORA
Centre de Cultura de Dones
Francesca Bonnemaison

TOTES LES ACTIVITATS

Centre de Cultura de Dones
Francesca Bonnemaison
c/Sant Pere més Baix, 7
2ª i 3ª planta de l'edifici
<M> L1 Jaume I

LA FESTA

El Brot - La Farinera
Gran Via de les Corts
Catalanes, 837
<M> L1 Glòries

Dossier Escola Feminista d'Estiu 2011

L'any passat, vàrem iniciar l'Escola Feminista d'Estiu com un espai de trobada de dones feministes per intercanviar mirades, fer circular sabers, compartir aprenentatges i posar en pràctica el nostre pensament alhora que convertim el nostre activisme en quelcom enriquidor per a tots els feminismes.

Volem crear un espai de debat col·lectiu obert i contaminant de la mateixa manera que ens van contaminar les Jornades Feministes de Granada de l'any 2009 on les més de 4000 dones de l'estat espanyol ens vam congrega amb voluntat de continuar sent un referent polític i vital de tots els Feminismes.

L'objectiu, doncs, és la creació d'un espai d'intercanvi circular de coneixements i d'experiències, multidireccional i totalment horitzontal. Un espai també d'autoformació per reforçar-nos i enriquir-nos teòricament, per augmentar els nostres recursos per viure en una societat androcèntrica, capitalista i patriarcal. Un espai feminista participatiu per compartir coneixements, dialogar i produir pensament propi. Un espai per créixer teòricament, aprenent les unes de les altres i a partir de les lectures i els materials proposats.

L'Escola Feminista d'Estiu aspira a ser un àgora dels diferents feminismes, de periodicitat anual, oberta i per fer pràctica política de la relació entre dones i donar autoritat a les nostres experiències.

Volem destacar la importància de l'acció col·lectiva tant en els debats, sense ponents i propiciant la participació de totes, com en la mateixa organització de l'escola amb un muntatge *low-cost*, hereva d'una tradició que sempre ha format part de les pràctiques feministes.

Treballem amb la convicció que no ens calen grans pressupostos per fer grans projectes. Ens calen moltes energies feministes. Sabem que les nostres mirades i les nostres experiències són el bagatge més valuós que tenim!

Benvingudes a l'Escola Feminista d'Estiu 2011!

Utopies feministes, cossos insubmissos

Des de la comissió organitzadora us proposem reflexionar sobre tres eixos: l'heteronormativitat, els racismes que vivim i la construcció d'alternatives al capitalisme patriarcal. Volem compartir les visions que no ens permeten viure en llibertat i alhora imaginar i construir alternatives reals. Tot això partint de la teoria, però sobretot des de l'experiència dels nostres cossos, territori on prenen forma tant la vivència com la resistència patriarcal.

Genealogies com a eix transversal durant tota l'Escola per recordar les activistes feministes que ens han deixat i que estimem i recordarem per sempre.

Eix 1: Heteronormativitat com a eix de poder. Esdevenidors feministes

Volem denunciar i parlar en primera persona sobre com ens afecta l'heteronormativitat, situar els diferents feminismes que coneixem, què en pensem i sobretot què hem après de cadascun d'ells. Per fer

això, potser seria bo començar per reflexionar sobre el concepte mateix d'heteronormativitat.

Amb aquesta paraula, ens referim tant a les relacions de poder en clau de gènere, com a les relacions de poder en clau de sexualitat, és a dir, a totes aquelles regulacions que (re)produeixen els nostres mons i cossos, tant a nivell cultural i simbòlic, com al nostre dia a dia. Heteronormativitats que es presenten, generalment, de forma binària (dones/homes), i que s'inscriuen en la genètica, tant dels patriarcats, com de les heterosexualitats axiomàtiques (no com a identitat/desig/pràctica sexual, sinó com a quelcom considerat "naturalment" imprescindible per al desenvolupament social de la humanitat).

Sexualitat i gènere no sempre s'han considerat com a dues categories de poder/anàlisi que funcionen per separat, de fet, des de molts dels feminismes encara es subordina la sexualitat al gènere, amb la mateixa equació que es subordina l'alliberament de les lesbianes a l'alliberament de les dones. De forma que, aquesta separació, ha estat, més aviat, una necessitat "moderna" de les agències polítiques contestatàries, que es

produeix als llocs d'influència històrica europea, i que permet traçar dues genealogies, de forma molt general, de les trajectòries d'aquestes contestacions:

Les trajectòries dels gèneres es conceptualitzen al llarg de debats de tradicions feministes, en convergència amb els estudis d'altres disciplines acadèmiques. Una proposta per seguir la pista seria des que l'antropòloga Margaret Mead, va començar a plantejar les diferències entre els homes i les dones com a constructes culturals, l'any 1928; des que al 1949, Simone de Beauvoir va escriure el cèlebre pensament "No es neix dona: s'arriba a ser-ho" que fonamenta totes les teories dels gèneres i els ciments dels feminismes d'influències històriques europees; passant per una de les primeres concepcions de gènere, plantejada des de l'antropologia i el feminisme lesbià, l'any 1975, per Gayle Rubin; continuant per la visió especular que proposa Luce Irigaray, l'any 1978; a més de les problemàtiques que Judith Butler va plantejar l'any 1990 en el "*El gènere en disputa*", i un munt més d'estudioses/activistes feministes dedicades a posar en escac el gènere.

Les trajectòries dels gèneres, al llarg

d'aquests anys, s'han anat pluralitzant i han anat reconceptualitzant els seus significats, entenent-se com a una inscripció cultural (gènere) sobre un cos biològic natural (sexe), tal i com plantejava l'any 1975 Gayle Rubin amb el sistema sexe-gènere; com a un concepte reclamat, utilitzat i inquirat des dels feminismes per exposar les relacions de poder patriarcal que sotmeten les dones; com a un terme que sinonimitza/eufemitza el concepte "dones", i/o el concepte "patriarcat"; com a una perspectiva que serveix per designar els estudis de les relacions socials entre dones/homes, emmarcades en premisses de complementarietat; com a una categoria útil per a l'anàlisi històrica, tal com va proposar Joan Scott l'any 1990; o bé, com a una construcció social indistinta de la construcció biològica, tal i com va plantejar Judith Butler, l'any 1990, en exposar que gènere i sexe (no com a sexualitat, sinó com a cos biològic/natural on s'hi inscriu el gènere/cultural), són una mateixa cosa.

"Gènere", al llarg d'aquesta curta vida, ha estat un concepte amb una pluralitat de significacions que contrasta notablement amb el constrenyiment, oblit, i suposada univocitat de "patriarcat".

Les trajectòries de les sexualitats es poden resseguir des d'una proposta fonamentada, per una banda, en les dissidències de les lesbianes feministes respecte dels debats de sexualitat de finals dels anys 80 i principis dels 90, que van ser debats amplificats a tot el moviment feminista i que van ser motiu de grans escissions especialment dins del feminisme nord-americà (sodomasquisme, pornografia, *butch-fem*), donant lloc a les anomenades “guerres del sexe”; i d'altra banda, van ser encarades pel moviment d'alliberament per les llibertats sexuals LGTB (Lesbianes, Gais, Transsexuals i Bisexuals), nascut a Stonewall, Nueva York, l'any 1969 que va promoure, a part d'una lluita pels drets civils de les comunitats LGTB, un moviment identitari molt heterogeni ideològicament.

La coincidència, en un context determinat, de les lesbianes feministes escindides i d'alguns grups LGTB, va desenvolupar un moviment conjunt, amb estratègies pròpies de pensament i d'actuació (com és la promulgada *Incertesa Radical*), d'on va sortir una producció teòrica *Radical de la Sexualitat* (Rubin, 1984) amb repercussió internacional. De forma ben diferent, l'any 1991, i com a influència d'aquestes teories radicals

de la sexualitat de finals dels 80, emmarcades en un context repressiu de la sexualitat, com a reacció a l'epidèmia de SIDA que va canviar l'estil de vida de les comunitats de gais i lesbianes, apareix a Barcelona la *Radikal Gai* amb la intenció de fer un treball des de la política més incorrecta, a resultes de l'escissió del FAGC (Front d'Alliberament Gai de Catalunya), criticat per ser políticament massa influenciat per les constriccions de les lesbianes feministes/feministes no lesbianes, que entenen la sexualitat subordinada al gènere.

Aquesta tradició contestatària neix, doncs, del “descotillament” de la sexualitat com a categoria de poder, clarament diferenciada del gènere. Concebre les heteronormativitats, com a entitats separades alhora que íntimament relacionades, serveix de palanca per desenvolupar estratègies de contestació dels LGTBI (Lesbianes, Gais, Transsexuals, Bisexuals i Intersexuals), de les teories *queer* –també fonamentades en les teories post-modernes i deconstruccionistes–, així com per desenvolupar altres experiències feministes que utilitzen la sexualitat, el gènere i els cossos com a camps de transgressió política, tal com són els transfeminismes, els pornoterrorismes, els ciberfeminismes, els ciborgfeminismes, i

una llarga llista més de feminismes que actuen des de les micropolítiques dels cossos/grups/xarxes/propostes, teixides i enxarxades en macropolítiques de contestació urbana que són activament contemporànies, volàtils, i extremadament dinàmiques.

Així doncs, la proposta de parlar d'heteronormativitats, és per parar atenció a com aquestes dues categories han anat fent via, fins esdevenir el panorama actual dels feminismes, que ja, amb els transfeminismes, varem començar a conèixer a les Jornades Feministes de Granada 2009. I en aquesta Escola Feminista d'Estiu 2011, volem donar-nos l'oportunitat de parar atenció i trobar-nos amb les múltiples formes de fer agència política feminista, des d'un debat que ens permeti explorar-nos i conèixer-nos, des de les coincidències/dissidències, per enriquir-nos i créixer en/des de la pluralitat dels feminismes.

Per poder ficar cullerada, coneixent el que hi a l'olla, i per poder intercanviar sabors i receptes feministes, us proposem la lectura dels següents textos.

Fragments de l'eix 1

Per descomptat, gènere i sexualitat són coses diferents, però jo no crec que sigui possible dissociar-les completament. Algunes formes de sexualitat estan vinculades amb fantasies sobre gènere, i algunes formes de viure el gènere requereixen certs tipus de pràctiques sexuals. Hi ha significatives i esteses discontinuïtats entre normes de gènere i normativa sexual, com bé sabem. Però tant pel que fa al gènere com a la sexualitat, cap de nosaltres té la possibilitat d'auto-crear-se del no-res. Som transformats/des i actuats/des prèviament en qualsevol acció que anem a fer. I encara que puguem refer radicalment els nostres gèneres o fins i tot intentem refer les nostres sexualitats (sovint sense èxit), estem atrapats/des per normes fins i tot encara que lluitem contra elles”.

Judith Butler

<http://www.caladona.org/grups/uploads/2011/04/performatividad-precariedad-y-politicas-sexuales-judith-butler.pdf>

Malgrat el sorgiment històric del moviment de lesbianes, del

feminisme i del moviment d'alliberament gai, l'actuació del qual ja ha sacsejat les categories filosòfiques i polítiques dels discursos de les ciències socials, aquestes categories segueixen sent utilitzades per la ciència contemporània sense més anàlisi. Funcionen com a conceptes primitius dins d'un conglomerat de disciplines, teories i idees actuals que anomenaré la ment hetero. En aquests conceptes incloc "dona", "home", "sexe", "diferència" i tota la sèrie de conceptes que porten la seva marca, entre ells "història", "cultura" i "realitat". I si bé en els últims anys s'ha acceptat que no existeix res que es pugui definir com a "naturalesa", que tot és cultura, segueix havent-hi dins d'aquesta cultura un nucli de naturalesa que es resisteix a qualsevol examen, una relació exclosa d'allò social en l'anàlisi, una relació la característica de la qual és ser ineludible en la cultura així com en la naturalesa, i que és la relació heterosexual. A això, li dic la relació social obligatòria entre "home" i "dona".

.....

Monique Wittig

<http://www.caladona.org/grups/?p=87>

La cultura *queer* (que engloba a grups com *Queer Nation*, *Radical*

Furies o *the Lesbian Avengers*) planteja una posició crítica con respecto a los efectos normativos de toda formación identitaria, no sólo la sexual sino también las referidas a la raza o a la clase. Así, frente a los análisis feministas clásicos y de los grupos de gays y lesbianas más liberales que aplican un enfoque dialéctico para valorar la opresión, las teorías *queers* consideran como su objetivo prioritario llevar a cabo un acercamiento transversal a los dispositivos sociales de sumisión y dominio...

Según Beatriz Preciado, el movimiento ***queer converge con el postfeminismo*** al implicar una revisión crítica de las luchas feministas. Frente al feminismo liberal, heterosexual y de clase media que busca la igualdad del sujeto político mujer con el sujeto político hombre (la normalización), el postfeminismo incorpora otros elementos identitarios como las reivindicaciones de clase y raza. Frente al feminismo de la diferencia que ya integra la noción de cuerpo, pero define a la mujer en clave esencialista (y habla de una identidad femenina natural con una serie de rasgos intrínsecos: instinto maternal, sensibilidad,...), el postfeminismo concibe el cuerpo (y no sólo el cuerpo de la mujer) como el efecto de un conjunto de tecnologías sexuales.

.....

Beatriz Preciado

J. Halberstan

Marie Hélène Bourcier.

<http://www.caladona.org/grups/uploads/2011/02/retoricas-de-genero-politicas-de-identidad-b-preciado.pdf>

Malgrat ser un terme ampli, *queer* s'utilitza de tal forma que enforteix una sèrie de divisions que es sobreposen. En alguns contextos, es refereix a una generació de joves que es resisteix a les polítiques més institucionalitzades i reformistes que designen els termes "lesbiana" i "gai"; en altres àmbits, de vegades els mateixos, ha designat un moviment format majoritàriament per blancs que no ha abordat del tot la manera en què *queer* entra –o no entra– en joc dins de les comunitats no blanques. Mentre que en alguns espais aquest mot ha mobilitzat l'activisme lesbià (Smyth), en altres representa una falsa unitat entre homes i dones. De fet, podria succeir que la crítica del terme faci ressorgir mobilitzacions tant feministes com antiracistes en el si de les polítiques gais i lesbianes, o que obri noves possibilitats de coalicions que no donen per descomptat que aquests grups no siguin radicalment diferents els uns dels altres.

Judith Butler

<http://www.caladona.org/grups/?p=352>

Frente a este feminismo estatal, **el movimiento postporno** afirma que el Estado no puede protegernos de la pornografía, ante todo porque la descodificación de la representación es siempre un trabajo semiótico abierto del que no hay que prevenirse sino al que hay que atacarse con reflexión, discurso crítico y acción política ... Estamos aquí frente a un feminismo lúdico y reflexivo que escapa del ámbito universitario para encontrar en la producción audiovisual, literaria o performativa sus espacios de acción. A través de las películas de porno feminista kitsch de Annie Sprinkle, de las docuficciones de Monika Treut, de la literatura de Virginie Despentes o Dorothy Allison, de los comicslésbicos de Alison Bechdel, de las fotografías de Del LaGrace Volcano o de Kael TBlock, de los conciertos salvajes del grupo de punk lesbiano de Tribe8, de las predicaciones neogóticas de Lydia Lunch, o de los pornos transgénero de ciencia-ficción de Shue-Lea Cheang se crea una estética feminista postporno hecha de un tráfico de signos y artefactos culturales y de la resignificación crítica de códigos normativos que el

feminismo tradicional consideraba como impropios de la feminidad... Este nuevo feminismo postporno, punk y transcultural nos enseña que la mejor protección contra la violencia de género no es la prohibición de la prostitución sino la toma del poder económico y político de las mujeres y de las minorías migrantes. Del mismo modo, el mejor antídoto contra la pornografía dominante no es la censura, sino la producción de representaciones alternativas de la sexualidad, hechas desde miradas divergentes de la mirada normativa. Así, el objetivo de estos proyectos feministas no sería tanto liberar a las mujeres o conseguir su igualdad legal como dismantelar los dispositivos políticos que producen las diferencias de clase, de raza, de género y de sexualidad haciendo así del feminismo una plataforma artística y política de invención de un futuro común.

.....

Beatriz Preciado

<http://www.caladona.org/grups/uploads/2010/05/despues-del-feminismo-beatriz-preciado.pdf>

El punto de partida debe ser la realidad de que las **mujeres trans** aparecemos como particularmente oprimidas: discriminadas *a radice* en

el trabajo, discriminadas como amantes por parte de quienes temen el que dirán, discriminadas en algunas de nuestras familias, que se han olvidado de nosotras, insultadas o vejadas en la calle por el solo hecho de pasar, consideradas como objetivos preferentes por la extrema derecha, negadas incluso por los sindicatos. Para ser mujeres voluntarias, nuestra condición nos cuesta cara... Lo trans, en la palabra **transfeminismo**, puede sugerir nuestro estilo especial, nuestras asociaciones propias. Lo mismo que se puede hablar del feminismo de otros grupos singularizados. Estoy segura a la vez de que las aspiraciones últimas del transfeminismo no pueden ser distintas de las del feminismo, aunque las inmediatas puedan ser diferentes, porque el feminismo es esencialmente un movimiento por el ser humano, protagonizado por algunas mujeres pero que puede ser también obra de cualquiera que se defina como persona, y cuyas consecuencias están siendo no sólo el bien práctico de todas las mujeres, sino el de todas las personas.

.....

Kim Pérez

<http://www.caladona.org/grups/uploads/2010/04/mujertrans-kim->

perez.pdf

¿Quién constituye la imagen más adecuada del feminismo? ¿Quién constituye la imagen más respetable del lesbianismo o de la transexualidad? Tras este tipo de afirmaciones se esconden los miedos privados y públicos de un movimiento feminista y lesbiano acomplejado y conservador, más preocupado por no incomodar y no presentar una imagen "hostil" a la sociedad heteronormativa, que por reconocer la diversidad de posiciones generizadas, sexuadas y de deseo que se articulan en su seno. En este sentido, debemos recordar la **deuda histórica con las travestis, las camioneras, las locazas, y los chicanos que desde una posición de hipervisibilidad** nada cómoda han sufrido los embates y las críticas desde dentro y desde fuera del movimiento feminista y LGTB sin abandonar la trinchera y la primera línea.

.....

Raquel Platero

http://www.caladona.org/grups/uploads/2010/03/la_masculinidad_de_las_biomujeres-raquel-platero.pdf

Desde los posicionamientos feministas *queer* se ha lanzado una invitación a entender las identidades

como afinidades puntuales o posiciones de discurso (Martin, 1993), más que como esencias inmutables e incontaminables. En este sentido, deberían ser los elementos comunes de discriminación los que crearan y fomentaran sensación de comunidad y no una supuesta identidad fija y excluyente.

.....

Gracia Trujillo

<http://www.caladona.org/grups/uploads/2010/01/del-sujeto-politico-la-mujer-a-la-agencia-de-las-otras-mujeres-gracia-trujillo.pdf>

El cuerpo del Cyborg es el cuerpo del ciberfeminismo, un cuerpo híbrido y monstruoso, y como tal constituye un espacio semántico temible y seductor ... Las relaciones sociales en la Red, al ser construidas intertextualmente proporcionan una visión de su significación como multiplicidad de discursos procedentes de diversos campos que se entrecruzan en la vivencia social con el fin de producir efectos de poder en determinados regímenes disciplinarios, que van formando y conformando de formas contradictorias a las maneras en las que se suelen pensar las categorías sociales tales como son las de sexo,

cuerpo, maternidad, masculino, femenino, entre otras...

Esta nueva dimensión del **género virtual, flexible, de-construido o Cyborg** no supone ser una concepción completamente irreal, bebe de las fuentes de la cibernética en la que se haya enmarcado, sirve como estrategia de acción ciberfeminista conformando su identidad y sus medidas reivindicativas. Existe pero es simulado, proporciona una nueva idea de cuerpo, pero sigue siendo virtual, aún así su capacidad de modificar los planos sociales reales en cuanto al género y sus identidades se evidencian en las relaciones sociales y en la cosmovisión del individuo. El Cyborg provoca malestar y se corresponde a lo blasfemo en un sentido de ruptura completa con lo que se puede manejar, con lo conocido y dominado, lo controlado, las identidades binarias, sus representaciones y su lógica relacional social. **A. García/P.**

.....

Moreno/J. Sánchez

<http://www.caladona.org/grups/uploads/2008/05/antropologia-genero-cibers-i-teoria-queer.pdf>

La postpornografía, tan ligada al activismo político y situada en la esfera artística contemporánea, se sirve principalmente del vídeo -y la acción en directo- para expresar una suerte de ideología. Requiere espacios de reflexión dedicados a tratar de establecer el origen, la constitución y el desarrollo de los movimientos en torno al postporno, así como al estudio de los problemas fundamentales acerca de cuestiones como el transfeminismo y el transgénero, a través de herramientas al fin y al cabo propias de la tradición filosófica occidental. El transfeminismo se distingue del feminismo clásico por no partir de una única categoría de "mujer", teniendo en cuenta también a los transexuales y abogando por la eliminación de la etiqueta de "enfermo" (despatologización trans), además de defender los derechos de las personas lesbianas, gay, bisexuales, transexuales y *queer*, rompiendo con los estereotipos de género y reivindicando que éste se presenta cada vez más ambiguo, tanto es así que por ello se habla de "transgénero".

.....

M. Salanova

<http://www.revistaculturalvulture.com/laboratorio-de-ideas/filosofia-del-postporno.html>

Textos de l'eix 1

La mente hétero. **Monique Wittig**
<http://www.caladona.org/grups/?p=87>

La sexualidad como problema político. **Raquel Platero**
<http://www.caladona.org/grups/?p=202>

La legitimación y reivindicación de las prácticas sexuales no normativas en la teoría queer. **Susana López Penedo**
www.caladona.org/grups/uploads/2008/02/

Manifiesto Transfeminista - transfronterizo. Transformando feminismos - transformando fronteras.
http://www.sindominio.net/karakola/IMG/pdf_Manifiestofinal2.pdf

Arte desgenerado
http://www.melusina.com/racs_gene/014-021postporno_PH3921_febrero_2011.pdf

Fix 2: Nos-altres feministes, els racismes que vivim

Ens proposem reflexionar entorn d'aquest eix partint de com vivim els racismes cadascuna de nosaltres, des d'una perspectiva personal. Quina és la meua pràctica racista vers altres dones? Quina és la pràctica racista d'altres dones cap a mi? Quins posicionaments ideològics tenim al voltant dels racismes les dones d'aquí i d'allà?

I tot això sense oblidar que aquestes vivències i plantejaments personals tenen lloc en un marc més ampli que els condiciona: el sistema capitalista patriarcal, heteronormatiu i racista.

En aquest sentit, cal preguntar-se, per exemple, si els racismes que practico, els racismes que pateixo, són funcionals al sistema. I a la inversa: la transformació de les meves pràctiques i plantejaments racistes a un nivell personal, pot ser el camí cap a la construcció d'un món més congruent amb els valors i l'experiència feminista?

En definitiva: com podem comprendre els processos de subordinació que actuen des de les pròpies dones feministes? I com contribuir a l'elaboració d'estratègies per a la pràctica política feminista que

considerin la interrelació entre els diferents sistemes d'opressió i subordinació que ens travessen?

Més enllà de les respostes que donem a les qüestions anteriors, creiem que és molt necessària l'anàlisi sobre la forma concreta que prenen els racismes entre les dones del moviment feminista. A continuació teniu un primer intent de concreció d'alguns dels racismes que vivim, segur que els heu identificat i en compartirem molts d'altres:

Quan parlem de les dones migrades com si es tractés d'un col·lectiu homogeni i perdem de vista la diversitat de condicions, posicions, situacions i contextos que caracteritza cadascuna d'aquestes dones. Aquesta simplificació, al seu torn, facilita la generació de distàncies i fractures simbòliques entre "elles" i "nosaltres". Però en definitiva, podem parlar de "dones immigrades" com a categoria?

Quan destaquem els problemes, dificultats i carències de les dones migrades com a grup, per sobre dels sabers, les xarxes de suport mutu, la generació d'espais propis de reivindicació de drets de les dones organitzades. Estem essent les dones de diversos orígens aliades estratègiques en la lluita

antipatriarcal?

Quan adoptem una actitud compassiva o paternalista amb una dona pel seu origen. Realment és possible establir relacions horitzontals d'aquesta manera?

Quan justifiquem obertament actituds racistes i discriminatòries envers les dones per motius d'origen. És aquesta una postura feminista?

Els racismes que vivim tenen múltiples dimensions i ramificacions, que se situen en diverses direccions i s'entrecreuen amb altres variables. Dintre d'un ampli ventall, que va des de postures més subtils a postures més explícites, neguen la diferència cultural i s'esforcen en destacar allò que ens separa. Posar l'èmfasi en el que ens uneix, constitueix una aposta ideològica feminista antiracista. Alhora, celebrar la diversitat d'identitats en el/els moviment(s) feministe(s). Ens enriqueix a totes. Ens reafirma en la vella premissa feminista de trencar models, camins preestablerts, convencions socials que imposen un sol model de dona i de feminitat vàlids. Quan reconeixem i acceptem les diferències en cadascuna, els espais feministes de trobada no poden més que ser punts de creativitat en ebullició. El ventall és

immens i l'energia està a l'aire, campant a plaer.

A més, ser conscients de com el patriarcat utilitza els seus tentacles per a determinar el nostre dia a dia en funció de la forma que prenen en cadascuna de nosaltres les variables de gènere, ètnia, sexualitat, classe, edat, ens permet veure-les venir, conèixer en profunditat el seu *modus operandi*, prevenir-lo i ser més fortes. Perquè, quan es retallen els drets a qualsevol dona, a qualsevol part del món, se'ns estan retallant a totes.

Fragments de l'eix 2

La denúncia de les precàries condicions laborals de les dones immigrants i el canvi per solucionar aquest fet, és feina de totes nosaltres o no? (...) Crec que és absolutament necessari poder participar i de manera conjunta amb la gent del país en els estudis que es fan sobre la dona immigrant. Volem que ens tractin com a subjectes i no com a objectes d'estudi, tenim totes les capacitats, l'experiència i l'interès per participar en la millora de la nostra condició. Estem fartes d'enquestes i entrevistes que durant anys hem contestat per als mitjans de comunicació, universitaris,

polítics locals i autonòmiques, i la resposta que se n'obté sempre és la mateixa anàlisi que només mostra el dolor i la tragèdia de la immigració...

També considero que com a dones i feministes podríem fer valer el concepte que ens va llegar Marcela Lagarde, sororitat. (amistat entre dones diferents i iguals, còmplices que es proposen treballar, crear i convèncer, que es troben i reconeixen en el feminisme, per a viure la vida amb un sentit profundament llibertari). Les dones immigrants, segons el moment i les particularitats del propi procés migratori, hem viscut una pèrdua de context familiar, social i polític que dificulta la manera d'apropar-nos a la vivència post-migratòria, per això considero que en les relacions que fem les dones immigrants amb les no immigrants podem rescatar les formes d'expressió particular de cada dona, que no calgui guardar els codis de referència en secret i els puguem mantenir sense sentir-nos obligades a deixar de ser per poder sobreviure, no només econòmicament, sinó també socialment. També podem reforçar els aspectes positius de la immigració emfatitzant el caràcter de fortalesa i d'integritat de les dones que migren i que de vegades sembla que s'hagi perdut durant el transport, però que amb una càlida

acollida podríem recuperar més fàcilment.

Mª Eugenia Blandón

<http://www.caladona.org/revistescl/caladona57.pdf>

La situació d'invisibilització femenina ha estat la principal lluita de les dones fins a finals dels anys 90. A les Jornades de l'any 1994 el lema va ser precisament aquest: "Les dones immigrades desafien la seva invisibilitat". Aquesta situació d'invisibilitat ha significat, també, la falta de resposta a les demandes, necessitats i desitjos de les dones immigrades. La immigració en general s'ha tractat –i es tracta encara avui– com a una qüestió masculina.

Yemanjá, associació de dones immigrades. *Genealogies femenines: les dones immigrades a Catalunya. 20 anys d'associacionisme en femení.*

D'altra banda, com a dones feministes, és fonamental el fet de reconèixer la millora que les dones immigrants andaluses van aportar a la societat catalana. La desvaloració social de les seves activitats no pot impedir-nos de

veure les seves contribucions. Podem fins i tot parlar d'una suposada "xarxa de suport" teixida per dones, les immigrants, que van contribuir a la millora d'altres dones, les autòctones, però que malauradament en ambdós casos les dones hem estat presa de la manipulació i explotació exercides per una estructura social i econòmica desigual i discriminatòria.

Chari Ronda

<http://www.caladona.org/revistescl/caladona57.pdf>

El racisme abunda en la literatura de les feministes blanques, reforçant la supremacia blanca i negant la possibilitat que les dones es vinculin políticament travessant les fronteres ètniques i racials. El rebuig històric de les feministes a prestar atenció i a atacar les jerarquies racials ha trencat el vincle entre raça i classe.

Hooks

<http://www.caladona.org/grups/uploads/2011/04/otras-inapropiables-feminismos-desde-las-fronteras-bell-hooks-avtar-brah-chela-sandoval-gloria-anzadua.pdf>

No se trata ya del acercamiento, paternalista o no, a las otras siempre demasiado lejanas, de la solidaridad

como expresión política de diferencias inasimilables e inevitablemente distantes entre sí, sino como sugieren Bhavnani, Brah, Alexander y Mohanty, de la construcción de alianzas transnacionales que cortocircuiten el relativismo, el localismo y la esencialización de las diferencias.

Eskalera Karakola

<http://www.caladona.org/grups/uploads/2011/04/otras-inapropiables-feminismos-desde-las-fronteras-bell-hooks-avtar-brah-chela-sandoval-gloria-anzadua.pdf>

Como feminista, Andalzúa se rebela ante el machismo del nacionalismo chicano y ante sus definiciones limitadas y "disciplinarias" de la tradición; como chicana, a la vez, se enfrenta al etnocentrismo y al clasismo del movimiento feminista anglosajón, y como lesbiana, cuestiona tanto la homofobia del nacionalismo chicano como las visiones heterosexistas del género del movimiento feminista. A partir de su propia experiencia, nos muestra las limitaciones de aquellas políticas de identidad que parten de un criterio de autenticidad y exclusión. No se propone hacer una teoría general de la identidad ni plantear que las identidades siempre se viven como múltiples y

contradictorias, simplemente da cuenta de que en el nuevo contexto global, hay muchos sujetos que, como ella, vivimos nuestras identidades como un amasamiento, y a los que "nos zumba la cabeza con lo contradictorio.

Liliana Suárez Navaz, Rosalva Aída Hernández (eds.)

Descolonizando el feminismo. Teorías y prácticas desde los márgenes. 2008.

La diferència "no és l'alteritat absoluta, una absència completa d'atributs relacionats o compartits", sinó que existeix dins d'un camp discursiu originador del sistema de relacions del mateix/altre, similar/diferent. Si les lesbianes blanques de classe mitjana rebutgen la diferència i insisteixen en l'alteritat, en l'exclusió absoluta, estem copiant tal qual les estructures de dominació que prevalen a l'actualitat ... Aquesta separació es deu en primer lloc a la posició hegemònica de la teoria feminista blanca, que sovint condueix que les dones blanques llegeixin l'obra de les dones de color com a antropologia, com si estiguessin aprenent sobre les altres, en comptes d'utilitzar aquests textos per a la introspecció.

Shean Phelan

<http://www.caladona.org/grups/uploads/2011/02/lesbianas-y-mestizas-shane-phelan.pdf>

Frente a imágenes que, sobre todo en el caso de las mujeres negras y las mujeres árabes, presentan a las mujeres recluidas en matrimonios concertados, polígamos o ambos, se empiezan a introducir nuevos perfiles: mujeres trabajadoras, mujeres que han emigrado solas y han contribuido a la economía familiar, mujeres que son capaces de reconstruir sus redes sociales al margen de las masculinas, mujeres con representatividad política y discurso público. El problema, tal como yo lo percibo, es que si bien aparecen más imágenes... luego sí que existe una mayor pluralidad incluso de voces, no se es capaz de trascender esas dos categorías dicotómicas del feminismo occidental. Esa visión que sitúa la agencia de las mujeres en el lado de la emancipación. Y sigue dejando a las otras, a las que se ubica en la categoría de dependientes, bajo el paraguas de la sumisión.

M.Jabardo

<http://www.euskomedia.org/PDFAnt/antropologia/1/06/06039054.pdf>

Quan tracteu la gent com a “els/les altres”, quan dieu que no haurien de ser criticats/des, això no vol dir que no penseu “deixem als/a les nadius/es menjar-se els/les uns/unes als/a les altres! Qui som nosaltres per criticar-los/les!

Nafisi

<http://www.caladona.org/grups/?p=402>

Bajo la forma del nuevo racismo simbólico (Balibar, 1991), donde la cultura ha pasado a sustituir el lugar que antes ocupaba la noción “raza”, la diferencia cultural se convierte en un elemento decisivo a la hora de marcar, categorizar y jerarquizar a los grupos sociales. Dicha estrategia aparece acompañada de otros dos mecanismos comúnmente empleados: la comparación con otros colectivos de inmigrantes y la negación del racismo.

Reigada

<http://www.euskomedia.org/PDFAnt/antropologia/11/06/06099115.pdf>

Vastos sectores de la población en todo el mundo van tomando conciencia de que la única manera ética y racional de relacionarnos con los “otros” es a través del diálogo, con lo que supone de intercambios mutuos y de esfuerzo por conocer mejor. Pero se han dado pocos

pasos para extender esta propuesta relacional a las “otras”. Nos sentimos con derecho a adoctrinar, manipular y convertir a las mujeres del Tercer Mundo. Nuestra buena voluntad al respecto es paralela a nuestra ignorancia, y no muy distante de las prácticas misioneras del pasado. Demógrafos, políticos y aun feministas y ecologistas han tomado el relevo de los sacerdotes como maestros/maestras de las conductas “correctas”. Es posible que en la lectura que hacemos de las mujeres del Tercer Mundo sea donde más palpablemente se mantengan los viejos estereotipos racistas y etnocéntricos que creemos haber superado...

Con mucha más frecuencia las propuestas de cambio social sugeridas por las mujeres han ido en el sentido de promover un mundo más diversificado y tolerante donde convivieran formas de pensar y actuar igualmente válidas. Esta forma amplia de ver el mundo (o esta falta de confianza en que la propia alternativa fuera la única válida) se ha considerado con frecuencia como falta de cuestionamiento, acostumbrados/as como estamos a considerar revolucionarias sólo las propuestas que restan: “no queremos esto, ni esto, ni esto”, y no las que suman: “queremos que se permita y se

respete este tipo de conducta, y este otro” (además de los ya existentes).

Dolores Juliano

Las que saben. Subculturas de mujeres. 1998.

La situación de dominación y explotación de una raza por otra (o una etnia, porque hoy la palabra raza va teniendo cada vez menos valor científico) ofrece a menudo situaciones o características semejantes a las del sexismo, lo cual no es extraño si se piensa que toda dominación humana está montada sobre el modelo de la de un sexo por el otro. La mujer, en el racismo, es utilizada a su vez por los hombres de uno y otro lado. En la polaridad blanco-negro el primero utiliza a la mujer blanca como elemento de separación, prohibiéndosela al negro, y al mismo tiempo, valiéndose de su mayor poder económico, “compra” los favores de la mujer de color. El negro si puede es posible que se vengue del blanco sino directamente sí por medio de la mujer blanca. La violación de una mujer blanca por ejemplo, puede ser una forma de agresión no contra ella misma sino contra aquél-aquellos a quienes pertenece.

Victoria Sau

Diccionario ideológico feminista. 2000.

Quan concebem el mode de vida europeu com a un mer problema a resoldre, pretenem assolir la llibertat basant-nos només en les nostres idees, perquè els pares blancs ens van dir que allò valuós són les idees. Però a mesura que aprofundim en el contacte amb la nostra consciència ancestral i no europea, que veu la vida com a una situació que cal experimentar i amb la qual cal interactuar, anem aprenent a valorar els nostres sentiments i a respectar les fonts ocultes del poder d'on emana el veritable coneixement i, per tant, l'acció duradora.

Una bona part de la història europea occidental ens condiona per tal que veiem les diferències humanes com a oposicions simplistes: dominant/dominat, bo/dolent, dalt/baix, superior/inferior. En una societat on el que és bo es defineix en funció dels beneficis i no de les necessitats humanes, sempre ha d'existir algun grup de persones que mitjançant l'opressió sistèmica, és portat a sentir-se com si estiguessin de més i a ocupar el lloc dels éssers inferiors deshumanitzats. A la nostra societat aquest grup està compost per les persones negres i del tercer

món, per la gent de classe treballadora, per les persones grans i per les dones.

Audre Lorde

La germana, l'estrangera. 1984.

Hubo gentes que nos abrieron su puerta y nos sentaron en su mesa, y nos ofrecieron agasajo, y aún más. Éramos huéspedes, invitados... Nadie quiso saber qué íbamos pidiendo. Creían que íbamos pidiendo porque nos daban muchas cosas, nos colmaban de dones, nos cubrían como para no vernos, con su generosidad. Pero nosotros no pedíamos eso, pedíamos que nos dejaran dar. Porque llevábamos algo que allí, allá, donde fuera, no tenían; algo que solamente tiene el que ha sido arrancado de raíz, el errante, el que se encuentra un día sin nada bajo el cielo y sin tierra; el que ha sentido el peso del cielo sin tierra que lo sostenga.

Maria Zambrano

La tumba de Antígona. 1989. Mondadori

Hemos de entrar en el mundo de la "otra" sin paternalismos, sin complejos, desde una sintonía de respeto para encontrar soluciones justas y equitativas para todas,

porque hoy, el grueso de las mujeres del sur nos encontramos en el grupo de los excluidos de la sociedad del bienestar. Este grupo se está ensanchando poco a poco, como una mancha de aceite, y muchas del norte están ahí. Creo que las preguntas de las mujeres del norte deberían ir por esa dirección ¿Cómo podemos aunar esfuerzos para vencer obstáculos comunes que nos afectan?

Las mujeres subsaharianas que vivimos en el norte, nos hemos basado en los resortes asociativos de nuestra sociedad de origen y estamos formando redes de solidaridad con todas las mujeres del sur, donde, como no, tienen cabida nuestras homólogas del norte y en pie de igualdad, haciendo añicos las fronteras.

Remei Sipi

Las mujeres africanas. Incansables creadoras de estrategias para la vida. 1997. Editorial Mey.

Com esbossar el camí de l'operació del reconeixement?... 'Jo et reconec' significa que no puc conèixer-te ni pel pensament ni per la carn... m'ets irreductible, com jo ho sóc per a tu. Som insubstituïbles un/a l'altre/a. Tu m'ets transcendent, inaccessible en un sentit, no només com a ens sinó també com a ésser... Reconèixer-te

significa o implica respectar-te com a altre/a. Acceptar aturar-me davant teu com davant d'insuperable, un misteri, una llibertat que mai no serà meva, una subjectivitat que mai no serà meva, un meu que mai no serà meu.

Luce Irigaray

Amo a ti. Bosquejo de una felicidad en la historia. 1994. Icaria.

¿Participar en los espacios feministas que ya existen o construir los propios? Partimos de la idea de que era posible participar en los ya existentes, pero una de las primeras tareas y retos que nos encontramos fue que los colectivos feministas locales, carecen en su gran mayoría de una política de "acogida" y de contar con una mirada estratégica de alianza con colectivos nuevos. Hay una especie de cultura de desconfianza basada en el feministómetro. Nos dimos cuenta que no entrábamos como es razonable en procesos ya instalados, que tienen sus propias dinámicas, prioridades y agendas; de que la realidad de la inmigración no es un asunto abordado, y algunas inmigrantes no nos sentimos reflejadas en tales espacios.

Rechazamos cualquier relación de colonialidad con las inmigrantes,

cualquier atisbo de tutelaje; consideramos necesario hacer visibles los estereotipos y prejuicios que ponen en duda la lucha y la capacidad de las mujeres inmigrantes sólo por el hecho de no ser blancas nacidas aquí.

Ana Murcia, del colectivo Garaipen, Jornadas Feministas Estatales. 2009. <http://www.feministas.org/spip.php?article236>

Textos de l'eix 2

Yemanjá, associació de dones immigrades. *Genealogies femenines: les dones immigrades a Catalunya. 20 anys d'associacionisme en femení*.

María Eugenia Blandón. *Per la creació de relacions no discriminatòries i solidàries entre dones d'arreu que actualment vivim a Catalunya*. <http://www.caladona.org/revistescl/caladona57.pdf>

Chari Portero. *Dones immigrants andaluses dels anys seixanta: contribucions invisibilitzades*. <http://www.caladona.org/revistescl/caladona57.pdf>

Ana Murcia, del colectivo Garaipen. *Del feminismo multicultural a la resistencia transfeminista*. 2009, Jornadas Feministas Estatales. Granada. Una reflexión desde la experiencia del hacer feminismo del sur en el norte o de un feminismo indovasco. <http://www.feministas.org/spip.php?article236>

Eskalera Karakola. *Diferentes diferencias y ciudadanías excluyentes: una revisión feminista*. <http://www.caladona.org/grups/uploads/2011/04/otras-inapropiables-feminismos-desde-las-fronteras-bell-hooks-avtar-brah-chela-sandoval-gloria-anzadua.pdf>

Dolores Juliano. *Las que saben. Subculturas de mujeres*. 1998.

Liliana Suárez Navaz, Rosalva Aída Hernández (eds.) *Descolonizando el feminismo. Teorías y prácticas desde los márgenes*.

Audre Lorde. *La germana, l'estrangera*. 1984.

Victoria Sau. *Diccionario ideológico feminista*. 2000.

Eix 3: Mons feministes: xarxes de solidaritat i de relacions - alternatives al capitalisme patriarcal heteronormatiu i racista.

Veu 1: M'agrada molt aquest eix penso que pot ser un poti-poti generador de reaccions i accions feministes. Moltes i diferents respostes a la pregunta "Com són els nostres mons feministes?."

Veu 2: Mons feministes dius? Què vols dir? Més d'un món?.

Veu 1: Em refereixo als mons feministes on les dones feministes vivim cada dia. Mons propis, plens de noves relacions, paraules, dubtes, tristor, pors, aventures, emocions... I també poder aprofitar per parlar dels mons que estem construint, de les alternatives que obrim i obrem, i les experiències que ja existeixen arreu del món. I perquè no, també dels mons que ens imaginem i en els quals ens agradaria poder viure.

Veu 3: Vols dir parlar també dels nostres somnis, compartir imaginari?... Ara que m'hi fas pensar... el meu somni és un món feminista de dones!

Veu 2: Mmm!, no sé si em convenç. Aquest tema és molt ampli i no l'entenc gaire. Vols dir que hem de parlar d'això a l'Escola. No ho veig clar. Ja ho deies bé al principi, ja,

...això serà un poti-poti, quin desordre... mare meva!

Veu 3: Doncs, a mi ja em comença a agradar això dels "Mons feministes". Parlar de com són les nostres comunitats feministes. En el dia a dia hi ha tantes coses per fer que poques vegades tenim l'oportunitat de dir-nos el que ens agrada més de nosaltres mateixes, o el que trobem més a faltar, o el que no ens agrada gens. ...

Veu 2: Bé, potser sí. El que trobo molt important és que també parlem de la globalització i de com les feministes i els feminismes treballem i ens organitzem en tant que xarxa mundial de contrapoder.

Veu 3: I per a mi també es tracta de parlar de nosaltres, com a moviment i des de la nostra genealogia, però també des de la nostra realitat quotidiana i l'experiència personal....

Veu 1: Teories, pràctiques, experiències, globalitats i proximitats, uauuu! quantes coses... Ah! i sense oblidar que ens ho hem de passar tot pel cos! Sí, de debò, ara que ho començo a entendre crec que això del cos és molt important. Ja veureu, ja!

Veu 2: D'acord, però... que hi haurà textos per a llegir abans? A mi, la veritat, m'ajuda a situar-me. A veure

si al final l'eix aquest anirà d'una altra cosa. Perquè això del capitalisme patriarcal heteronormatiu i racista, sembla una mica fort, oi?

Veu 1: Sí, noia, tens molta raó. Ens ho sembla a totes.

Fragments de l'eix 3

Queremos el paraíso, no el 30 % del infierno neoliberal.

Mujeres Creando, Graffiti en Bolivia

A Passaltemps *no tornes a casa massa tard, ni et llesves massa aviat, ni vas a un mal barri, ni sense acompanyant*. No pots sortir mai de la teranyina del parentiu per esdevenir presa sexual de desconeguts, perquè no hi ha preses ni desconeguts: la teranyina és mundial. A tot Passaltemps no hi ha ningú que pugui impedir-te que vagis on tu vulguis (encara que pots arriscar-hi la vida, si et ve de gust), no hi ha ningú que et segueixi per a intentar torbar-te dient-te obscenitats a cau d'orella, ningú que intenti violar-te, ningú que t'avisi contra els perills del carrer (...)

Joanna Russ. *L'home femella*.1975

L'experiència pot ser també reconstruïda, recordada, rearticulada. Una manera de fer-ho és la lectura i la re-lectura de la ficció, de manera que es creï l'efecte de tenir accés a la vida i a la consciència d'unes altres, siguin aquestes altres una persona individual o col·lectiva, amb un temps viscut anomenat història.

Donna J. Haraway. *Ciencia, cyborgs y mujeres la reinvención de la naturaleza*. Cátedra.1995.

Al principi, si alguna vegada va haver-hi un principi, totes les amants es deien amazones. I vivien juntes, estimant-se, celebrant-se, jugant, en aquell temps en què el treball encara era un joc. Les amants, en el jardí terrestre, es van dir amazones durant tota l'edat d'or. Després, amb l'establiment de les primeres ciutats, un gran nombre d'amants van trencar l'harmonia original i es van nomenar mares. Amazones va tenir llavors per a elles sentit de filla, eternament nena, immadura, aquella-que-no-assumeix-el-seu-destí. Les amazones van ser desterrades de les ciutats de les mares. És en aquest moment quan es van tornar violentes i van lluitar per defensar l'harmonia.

Monique Wittig. *Borrador para un diccionario de amantes*. 1975.

La Nación Lesbiana fue el proyecto utópico, el sueño de las nuevas amazonas de los 70, y aun cuando fracasó, la febril actividad militante y comprometida de las feministas lesbianas a lo largo de la década, tuvo un efecto imperecedero: la creación de una conciencia de sororidad. La sororidad, el sentimiento de comunidad entre mujeres, se extendió como la pólvora, gracias a los festivales de música de mujeres, de inmenso éxito y poder de convocatoria en aquellos años, y gracias a las editoriales, periódicos y revistas tanto feministas como lesbianas, a las librerías feministas y lesbianas y a los lugares de encuentro, que crearon toda una infraestructura de redes de apoyo a y entre mujeres.

Beatriz Suárez Briones, *Historia(s) lesbiana(s), teoría(s) lesbiana(s)* <http://www.caladona.org/grups/?p=394>

Otro mundo menos visible directamente, es el mundo de las mujeres salvajes... es un mundo donde existe el deseo de vivir, el entusiasmo, el fuego, la vida en armonía con la tierra, la esperanza, los recuerdos. Es el mundo de las mujeres que han salido de la prisión

y han elegido la huida, poniéndose en eterno viaje, dejando atrás su ser destruido... Estas compañeras de viaje recuperan la memoria profunda y desarrollan sus propias pasiones: la rabia, la risa... para encontrar sus verdaderas fuerzas como brujas. Para descubrir este segundo mundo, el nuestro, no podemos seguir mirando, oyendo, tocando, pensando bajo las formas que nos impone el patriarcado. Hay que mirar más allá de los dos ojos, saber ver detrás, saber ver más allá. Hay que oír más allá de las dos orejas, con el oído interior... Hay que analizar todas las trampas que nos pone el mundo patriarcal.

Gretel Amman. *Escritos*. Jornades Catalanes de la Dona. Barcelona, 2000.

Volem poder dir sí al treball i sí a la maternitat sense sentir-nos obligades a triar... A l'època de la meva mare la maternitat no era una elecció, però el treball sí. Avui, en canvi, la maternitat és una elecció i el treball una necessitat. El treball no calia com avui i els nostres pares eren més rics que els nostres marits. La meva mare va triar treballar perquè per a ella era una conquesta. Jo avui no podria quedar-me a casa i he triat tenir nens. Existeix aquesta paradoxa. És un punt de força i de debilitat juntes.

Gruppo lavoro de la Librería de mujeres de Milán. *Imagínate que el trabajo.* Milán, 2009.

Si en los años setenta/ochenta uno de los retos principales para las mujeres fue romper la identificación entre mujer y madre, en la actualidad lo sería deshacer la equivalencia entre mujer y cuidadora... lo cual no va en contra ni mucho menos de construir un mundo basado en el reconocimiento, la reciprocidad, la solidaridad y el apoyo mutuo. Más aún, uno de los desafíos más difíciles pero más urgentes hoy día es, a mi entender, cuestionar en profundidad la identificación entre mujer y sujeto amoroso, descentrar el amor de la identidad "femenina" o, incluso, feminista. Pero, miro a mi alrededor y no encuentro cuerpos políticos colectivos que sean subversivos a ese nivel.

Mari Luz Esteban. *Cuerpos y políticas feministas.* Jornadas Feministas Estatales. Granada, 2009. <http://www.feministas.org/spip.php?article225>

La *cuidadanía* es, para nosotras, la forma de entender a los sujetos, a la gente, en una sociedad que ponga la vida en el centro; no cualquier vida, una vida que merezca la pena ser vivida y sea sostenible en el entorno

ecológico. No implica una renuncia a valores clave propios de la idea más radical de ciudadanía, como la libertad, la igualdad, o la reivindicación del sujeto político "ciudadano" frente al sujeto mercantil "cliente". Pero sí significa intentar un movimiento estratégico que nos permita ir más allá, reteniendo esos valores, pero cuestionando que sean posibles dentro de un sistema capitalista. Tanto rollo y tantas palabras.... para terminar con una sola: ante la crisis, la de los cuidados, la financiera, la que sea, ante la urgencia de articular un feminismo anticapitalista diverso, una apuesta por la *cuidadanía*.

Amaia Orozco. Jornadas Feministas Estatales. Granada, 2009. <http://www.feministas.org/spip.php?article239>

Podem aportar aquesta capacitat de pensar, des de nosaltres mateixes, tots els problemes de la humanitat. Es tracta d'un procés d'empoderament en el qual ens podem sostreure al pensament patriarcal que ha marcat amb ferro roent la nostra capacitat de pensar. Això vol dir revisar un a un tots els conceptes que hem après, passar-los pel nostre estómac, el nostre cor i el nostre cap. Seleccionar aquells que ens serveixen d'alguna manera i rebutjar sense complexos aquells

que no estan fets a la nostra mida.

Anna Bosch i Pareras. *La terra plora llàgrimes de petroli. Dones que alimenten la vida.* Caladona. Barcelona, 2010

Las mujeres, en especial las lesbianas, hemos creado redes de solidaridad y relaciones alternativas que están esperando ser nombradas, o sea, reconocidas. La ex, esa amiga-hermana a la que me refería anteriormente, esa persona con quien la confianza y el vínculo tienen un valor comparable al del parentesco, es una figura creada por las lesbianas.

Por otra parte, ¿Quién no ha participado en lo que pondríamos llamar una BAD (Brigadas de Ayuda Desinteresada) o, si se prefiere, una BAS (Brigadas de Acción Solidaria), organizada para colaborar en la mudanza de una amiga, en la pintura de una casa o en la limpieza de un jardín? Y cuántas... ¡Cuántas veces hemos soñado y comentado ese proyecto idílico de una casa para mujeres con espacios individuales y comunes! Esa especie de comuna reciclada está, no solo en la mente de muchas sino en proyectos concretos. Invadir un pueblo, comprar una casa rural entre varias o hacerse con un edificio entero en la ciudad, son iniciativas que se

están estudiando más allá de la fantasía de una noche de borrachera. Es un plan que me he atrevido a denominar Proyecto UTM mediante el cual, se solicita a las autoridades que nos dejen "Un Trozo de Mundo" a unas cuantas y ya nos lo montaremos.

Isabel Franc. *Estrategias culturales en el nuevo lesbianismo.* III Jornadas de Políticas Lésbicas. San Sebastián, 2008

<http://www.caladona.org/grups/?p=323>

Tratamos de construir solidaridades y complicidades entre mujeres, en el Sur, en el Norte o entre el Sur-Sur, Norte-Norte porque si bien entendemos que existen desigualdades estructurales de raza, clase, regiones, entre mujeres, aspiramos a que estas desaparezcan, pues se hace necesario unir los sueños más allá de las fronteras que nos impone el patriarcado. El feminismo siempre fue internacionalista y hoy, ante este mundo globalizado lo tiene que seguir siendo. La construcción colectiva es nuestra apuesta principal, y tratamos de darle contenido en nuestras vidas cotidianas, con nuestros afectos más cercanos, nuestras familias de origen, nuestros grupos de acción política, en las comunidades donde

vivimos. (...)

Tenemos que inventar, imaginar, porque para lo que aspiramos no hay modelo, pero esa es a la vez nuestra ventaja, pues nos hace salir de toda lógica patriarcal. Hay que entonces subvertir, desobedecer, porque “solo la desobediencia nos hará libres”.

Ochy Curiel. *Feminismo y Democracia.* X Encuentro Feminista de América Latina y El Caribe. Sao Paulo, 2005.
<http://alainet.org/active/9516&lang=es>

Aportacions entorn l'escola

**Bàrbara
Ramajo
Garcia**

Bàrbara Ramajo Garcia, lesbiana feminista, vinculada a Ca la Dona i als Feminismes, des de 1982. Participant als 80/90s del moviment de dones joves feministes l'Eix Violeta i del Grup de Lesbianes Feministes de Barcelona, posteriorment, participant de l'Espai Polític del Feminisme Lesbià "QueroSeno. Cultures i Identitats Lesbianes. O no?", i actualment de l'Escola Feminista d'Estiu.

Els discursos públics dels Feminismes i els perills de les autoimatges "photoshopeades" en una mar de Feminismes

Si hi ha quelcom que moltes feministes hem sabut/sabem/sabrem detectar bé, és la distància que hi ha entre allò que és privat i allò que és públic, entre allò personal i allò polític, doncs, hem estat/som expertes en aplicar

aquestes macro/micro perspectives a nivell social. La meua proposta amb aquest escrit, és aplicar les mateixes lents a les components dels feminismes, per veure les distàncies que hi ha hagut/hi ha entre les composicions polifòniques que integren les files feministes i les exposicions monofòniques que es donen/donem cap enfora. És a dir, entre les heterogeneïtats que integren els Feminismes i les homogeneïtats amb que es (re)presenten els discursos públics. Cal remirar-nos, doncs, altra vegada, les distàncies entre allò que som i allò que ensenyem.

Quan des dels Feminismes hem mirat/mirem als espais privats/públics, ho hem fet/fem per detectar què passa a una banda i altra d'aquesta frontera simbòlica¹ que determina la vida de tantes persones, especialment en clau de gènere². On les dones, en general, (ob)tenim una capacitat de control i gestió dels àmbits privats, que generalitzadament, no només no es trasllada als àmbits públics, sinó que a moltes situacions, es contraposa heteronormativament³ allò que es fa i que s'esdevé dels àmbits privats/públics, de forma que es pertany/actua/esdevé d'allò públic, rígidament separat d'allò privat (creant, fins i tot, ordres socials regits per drets i lleis diferenciades).

És a dir, sabem molt bé que allò que passa als àmbits públics, a la majoria dels casos, no es correspon pas amb allò que passa als àmbits privats. Que el que passa a fora, té molt més valor social que el que passa a dins, i que el que passa a dins, a la gran majoria de casos, es queda a dins.

Fins aquí, des dels Feminismes, hem fet una tasca de posar en valor el món del privat, relacionant-ho amb allò públic, contrastant-ho, mostrant-hi els diferencials, així com les complementarietats i les relacions de codependències de moltes societats heteronormativitzades. Amb aquest èmfasi, va sorgir una de les consignes més audaç i productiva dels Feminismes "Allò personal és polític", que pretenia/pretén escurçar les distàncies entre els àmbits públics (valorats com a importants i socialment considerats polítics) i els invisibilitzats àmbits privats (menyspreats i subjectats, no a la política, sinó a aquells espais d'impunitat socials amb manca d'empares legals, considerats simbòlicament "personals").

De forma que aquest transcendir feminista de la política als àmbits privats, va posar/posa en evidència una nova forma d'interpretar els fets/gents, fins aleshores invisibilitzats. El que proposo amb

aquest escrit, és continuar mirant aquest diferencial que hi ha entre allò que passa i com es percep allò que hi ha, a cada banda del que considerem públic/privat, i alhora amb especial èmfasi, fixar-nos en la mateixa frontera simbòlica que fa aquestes divisions, tenint en compte que les fronteres d'allò que està dins/fora, privat/públic, ni són rígides ni estàtiques, ni tenen sempre una contenció definida i contraposada d'allò que va a una banda i altra. És a dir, aquestes fronteres es mouen segons qui les observi, de forma que allò que és públic, pot alhora ser privat, i allò privat, per ser alhora públic, dependent del punt o l'escala des d'on es miri.

Així doncs, aquestes fronteres que marquen com ens comportem de cara endins, i com ens comportem de cara enfora, ens travessen les nostres quotidianitats, de forma individual i de forma col·lectiva. Vull parar atenció a com travessen els Feminismes aquestes fronteres mòbils i bisignificacionals (allò que és públic pot ser alhora privat i viceversa) que individualment i col·lectiva defineixen els cossos/cares/imatges/representacions feministes. I vull parar atenció a quina és la repercussió política que s'obté, de la consciència/no consciència, de com actuem, de com

ens mostrem, i de com se'ns percep, en travessar, nosaltres, aquestes fronteres.

Ara, siguem o no siguem conscients de com aquestes fronteres ens travessen individualment i com a moviment social i, com alhora, nosaltres travessem aquestes fronteres, hi ha quelcom que es manté que és la capacitat transformativa que aquestes fronteres tenen, en tant que, en travessar-les, s'hi esdevé. És a dir, podríem pensar aquestes fronteres com un gran cony obert per on es neix socialment i es materialitza i corrobora allò privat que, una vegada nascut com a públic, serveix de referència a les narracions/esdeveniments de genealogies i discursos que van deixant/deixen les empremtes amb què bastim la Història. Per tant, al meu parer, hi ha una importància capital, en relació amb aquestes fronteres vitals, que dona fe notarial de la presència i testimoni que els Feminismes i les feministes deixem, socialment inscrits, com a moviment social.

Des dels mateixos Feminismes portem anys criticant la disparitat que hi ha entre els discursos públics (allò que es diu/publica, allò que es deixa veure al món, aquella imatge que nosaltres volem donar de nosaltres mateixes) i les

composicions privades dels Feminismes, és a dir, aquell ventall de dones feministes que configuren un moviment feminista autònom amplament heterogeni, amb l'estranya i ritualitzada tendència a desplegar tota la nostra pluralitat i a descotillar totes les parts dels cossos feministes, només dins de les parets simbòliques dels actes/mons feministes.

Per veure/viure aquesta disparitat, s'ha de veure/viure aquesta riquesa interna/privada dels Feminismes. Veure/viure els mons feministes de pluralitats polifòniques i policromàtiques que els conformen, a vessar de dones feministes de diferents sexualitats i identitats sexuals, de diferents recursos econòmics i estatus socials, de diferents procedències i ètnies, de diferents edats, de diferents interessos socials i polítics (moltes compartim/hem compartit implicacions a d'altres resistències). Una disparitat que s'amalgama per les consciències/identitats polítiques feministes, on l'element clau aglutinador és el gènere, on ser/sentir-se dones que impugnen les "feminitats socialment requerides", per resignificar col·lectiva i individualment, el concepte social de "dones com cal", és considerat una tasca comú i transcendent de totes aquelles

pluralitats polifòniques /policromàtiques, no exemptes d'harmonies/disharmonies, de filiacions/ruptures/amors/odis/solidaritats/sectarismes, de milers de contradiccions/consensos/conflictes que ens han fet avançar com a dones resignificades i com a moviment social.

Una d'aquestes contradiccions, constant històrica dels batecs feministes, ha estat la crítica constant al paper tamisador que les fronteres d'allò públic/privat, fora/dins, han fet/fan de les pluralitats feministes. Moltes veus s'han alçat indignades contra aquest filtre que converteix la riquesa discursiva feminista en un monòleg pragmàtic, gairebé "comercial", directe per a la venda d'una imatge que tendeix a auto(re)presentar-se: ètnicament, heteronormativa i econòmicament centrada. Centrada en tant que el centre del discurs es situa en un "nosaltres" fictici que cerca l'èxit, la connexió amb les masses de dones i públics en general, i centrada, en tant que desactiva la potència dels canvis radicals dels Feminismes, en vendre una "representativitat acceptable" i per tant, moderada, d'aquella que no, només, no fa por ni inquieta, sinó que és perfectament assumible i defensable com a signe identitari del conjunt social, dins de la

categoria, no menys fictícia, d'"occidental"⁴.

Alguna em podria dir que estic parlant d'un feminisme molt concret, que m'estic referint, al feminisme liberal, liderat per Betty Friedan, a partir del seu Best Seller *La mística de la Feminitat*⁵, i es podria dir amb raó, doncs, al meu parer, aquest tipus de feminisme, és el que ha centrat els discursos públics dels Feminismes, dotant-los d'una sinonímia i univocitat, difícil de trencar i d'exposar, i el que és pitjor, dotant-los d'un mirall auto(re)presentatiu que sembla ser enganya a qui s'hi mira, (re)produint-hi discursos/imatges digeribles/desitjables per al públic en abstracte, que poc o res, tenen a veure amb les realitats corporals dels moviments feministes com moviments socials.

Els Feminismes són una mar de corrents, de formes de fer, de viure i d'organitzar-se que bé podríem comparar amb una mar convulsa (ja no hi ha una, dos i tres onades, hi ha un temporal marítim), i cadascuna de les feministes som responsables que, entre les aigües d'aquesta mar de Feminismes, hi tinguem cabuda, per nedar amb nom propi, totes aquelles que sembla ser tenim l'estranya habilitat de ser endinsades i enfonsades a les aigües

de l'oblit històric i de les quotidianitats, de les activitats del dia a dia dels discursos públics dels Feminismes actuals.

D'aquesta mar de Feminismes, el liberal és un tipus triomfant de feminisme digerible pel sistema heteronormatiu, racista i capitalista, però, tot i considerant els seus triomfs, ni és ni el centre dels Feminismes, ni és el referencial amb què altres Feminismes són reiteradament sinonimitzats/invisibilitzats/oblidats. Per què, doncs, es percep com a tal? Al meu parer, per l'efecte control/emmirallament/hipnòtic que aquest feminisme digerible/assumible/presumible exerceix sobre els discursos públics de la resta dels Feminismes, que actua com actuen els cànons de bellesa/èxit social, com una referència simbòlicament potent, que per més criticable que sigui, és difícil no reconèixer, en els seus cants de sirena, una cosa irracionalment atraient.

Així, tot i que des dels començaments de les trajectòries feministes⁶ hi ha hagut aquesta crítica al filtre dels discursos públics dels Feminismes, una crítica constant que sempre s'impedeix el pas als àmbits públics (que es presenten com a senyes identitàries dels Feminismes representatius), a

les mateixes, a les "altres" (lesbianes, negres, mestisses, pobres a les tradicions anglo; gitanes, xarnegues, immigrants, pobres i incultes a les tradicions catalanes). La Història i les realitats etnogràfiques, confirmen que aquestes "altres", als àmbits privats dels Feminismes sempre hi hem estat/hi som, i continuarem sent-hi NosAltres.

Des d'aquest NosAltres, plural i tensional, sempre s'ha/hem qüestionat la representativitat monocromàtica i monofònica amb què els Feminismes es presenten públicament com "el Feminisme". Aquesta fotografia de família que s'ensenya, que sempre acaba sent heterocentrada, paia, culta, exitosa i acomodada, que és la mateixa fotografia de família que, des dels àmbits de debats públics, se'ns endossa (com si aquest reduccionisme fos un fet mai qüestionat per aquelles que sempre hem estat NosAltres), i des dels discursos dels miralls públics, es mostra que sempre hem estat, només, les "altres".

Des d'aquest NosAltres, plural i tensional des dels inicis, que conforma els diferents centres vitals dels Feminismes (que són vius, actius/revulsius i no pas un tema historiografiat d'un passat proper),

tot i que no conforma la seva cara pública; a més de continuar inquirint els mecanismes mitjançant els quals NosAltres mateixes continuem teixint aquestes fronteres/filtres "representatius", per on, només, ensenyem un model únic de Feminisme inspirat en el model liberal (a saber); des d'aquest NosAltres, crític i històric, ens hem de confrontar alhora a l'èxit hermètic d'aquesta mena de "representació", que es dona per bona i única des dels discursos dels miralls públics i que, amb aquesta acceptació hegemònica de la representativitat donada mitjançant una "autoimatge photoshopeada", ens situa fora de quadre, amb la categoria acadèmica/social de les "altres".

En fer això, i en fer-ho amb la intenció crítica de fer emergir a l'escena pública/política a les "altres", no només es col·labora a reforçar l'hegemonia d'aquesta "autoimatge photoshopeada", sinó que es manipula i s'utilitza la veu de les agències històriques (que sempre han/hem format part dels NosAltres i que mai s'han/hem situat fora dels Feminismes) en interpretar l'equació imatge pública = composició privada. De manera que allò que roman als discursos dels miralls públics és aquesta "autoimatge photo-shopeada" com a equivalent

inequívoc del Feminisme, a més d'unes "altres" percebudes sempre com les veus/cossos de les perifèries, dels límits, de les abjeccions.

Al meu parer, aquest enfocament opera colonitzant unes agències que mai hem estat/hi som ni a les perifèries, ni als límits, ni a les abjeccions dels Feminismes, ans al contrari, doncs paradoxalment, als àmbits dels privats, als cossos i cases feministes, aquestes considerades "altres" (que sempre hem estat NosAltres), hem estat/hi som la columna vertebral multicolor, multisexual, multiclassista i multigeneracional dels moviments feministes.

Com hem passat/passem, doncs, d'ésser part fonamental dels Feminismes a no ser part públicament representada? Com hem passat/passem, NosAltres mateixes, a pensar-nos des de les abjeccions/marges/perifèries, a pensar-nos com a les "altres"? No hi tindrà a veure el fet que el mirall on ens mirem/ens miren, només ens dona una única imatge hegemònica d'irrepresentades que esdevé de la concepció única i hegemònica d'un feminisme de tarannà liberal?

No serà que cada crítica que no diferencia entre els cossos públics i

privats dels Feminismes, que cada crítica que assumeix sense problematitzar que allò que es mostra sigui equivalent real a allò que hi ha, no serà, doncs, aquesta una forma d'interrogar des d'una posició de poder exercit des d'una centralitat pública que relega i (sub)ordina els cossos privats dels Feminismes a unes abjeccions/marges/perifèries que, només, tenen lloc als discursos públics dels Feminismes?

En ignorar-hi, doncs, com opera aquest diferencial entre els àmbits públics i privats, es fa extensiva aquesta periferialització de les "altres" (que sempre hem estat NosAltres, centralitat compositiva dels Feminismes) i, des de la crítica que pretén esbandir les veus de les "altres" reescrivint genealogies d'oposicions, s'exerceix l'efecte coercitiu d'esborrar de la Història el pes específic, plural i tensional des dels inicis, que NosAltres hem tingut en el desenvolupament de la història/presència dels Feminismes.

Així, doncs, reclamant la centralitat històrica des dels centres compositius dels Feminismes, NosAltres, continuem reclamant la centralitat històrica dels centres discursius que mostrem a la llum/opinió pública. Es fa imprescindible, doncs, trencar amb

l'autoimatge photoshopada heterocentrada, paia, culta, exitosa i acomodada, que hi exposem inqüestionadament i de forma ritualitzada, i trencar alhora, amb els discursos que amb pretensions de rescat històric, funcionen desplaçant-nos/exiliant-nos, des de la centralitat feminista del NosAltres, cap a marges/perifèries/abjeccions de les "altres" que sembla que mai no existirien per si mateixes, si no fossin/haguessin estat rescatades dels límits obscurs/obscens de la Història.

Es fa necessària, doncs, una coresponsabilització col·lectiva d'obrir els discursos públics dels Feminismes a les realitats compositives, i viceversa², per tal de poder redefinir noves anàlisis de com operen i es subjecten les categories de poder, mitjançant les seves resistències. És a dir, ens cal parar atenció a com operen les subjeccions heteronormatives, racistes, capitalistes, gerontocràtiques, des d'aquestes fronteres simbòliques que ens autoimposem³, amb què dividim el món públic del privat sense trencar, NosAltres mateixes, amb els judicis de valor públic/important/polític i privat/no important/no polític.

Al meu parer, cal alçar una vigilància col·lectiva dels perills que comporta

(auto)exportar una imatge photoshopada, subjecta als cànons de bellesa/ acceptabilitat (auto)social, dels Feminismes, en tant que potser ens acabem creient i acabem fent creure que aquesta imatge que proposem com a "representativa", en realitat, només representa una part, molt minsa de les feministes i dels Feminismes. Però que, a força d'ensenyar-la i de mirar-nos en un mateix mirall que deforma les realitats compositives, som capaces d'anar creant/exportant una realitat virtual que modifica fàcticament les composicions feministes, mitjançant les lleis dels silencis i les violències simbòliques que s'hi exerceixen, en no reconèixer l'existència d'altres miralls que donen altres imatges que sí són representatives, sinó de les dones en general, sí de les dones que hi composem els Feminismes.

Per parar atenció, doncs, a aquestes variables i coordenades (subjeccions de les categories de poder, travessades per fronteres orgàniques públiques/privades), i des del meu punt de vista, es fa imprescindible fer-ho de forma introspectiva, és a dir, cal mirar com operen aquestes subjeccions/fronteres en les composicions (privat)/discursos(públic) feministes, i defugir les distàncies que faciliten parlar de les "altres" com a quelcom dissociat del NosAltres.

Amb aquesta voluntat introspectiva, de descentrament de les imatges hegemòniques dels discursos públics dels Feminismes i de recentrament dels valors plurals de les composicions feministes, podem (re)abordar les tres propostes de debat d'aquesta EFE 2011: Heteronormativitats, Racismes que vivim i Mons feministes.

Seguint l'estela de debats de l'EFE 2010, en plantejar la lesbofòbia als moviments feministes, que esdevé precisament de la desaparició de les lesbianes dels discursos públics dels Feminismes (que no de les seves files vitals) a l'actualitat, volem plantejar els Racismes en la mateixa línia. És a dir, deixant de prendre unes distàncies que ens allunyen de les nostres responsabilitats, per interrogar la nostra capacitat de participació dels mecanismes de subjecció dels Racismes. És a dir, trencar la tendència a parlar de les "altres", en aquest cas les (in)migrades i el seu gran problema "racista", per parlar del NosAltres i de com exercim part d'aquest Racisme en no donar centralitat als discursos públics dels Feminismes d'aquest nostre gran problema "racista", perquè una vegada més, a les composicions/cossos feministes hi ha grups de dones de diverses procedències/cultures/religions. Els Racismes que vivim, és una invitació

a posar la mirada a aquests NosAltres plural i subjectat pels interessos de classe, hetero-normatius, racistes i personals.

No somnio amb Feminismes capaços de tenir una representativitat universal i globalitzada de les dones, però sí somnio amb mons feministes honestament auto(re)presentats, amb consciència política de la participació de cadascuna de NosAltres, tant individualment com col·lectiva, dels mecanismes de subjecció dels poders que resideixen a cadascun dels nostres actes/discursos.

No somnio amb Feminismes insensibles amb les lesbofòbies, els racismes i les explotacions capitalistes, però sí somnio amb Feminismes que es reconeixin tal com som/podem ser: lesbòfobes, racistes, capitalistes, egocèntriques, megalòmanes, gerontocràtiques... com a pas fonamental per lluitar contra aquestes subjeccions dels poders, i com a pas fonamental dels Feminismes organitzats per mostrar íntegrament les composicions/imatges públiques feministes, per poder pronunciar-nos, quan faci falta, contra cadascuna d'aquestes subjeccions, a dins i fora de les files feministes.

No somnio amb Feminismes que s'abanderin paladins de totes les lluites, com si les lluites fossin quelcom que és fora de cadascuna de NosAltres, però sí somnio amb Feminismes capaços de resoldre les seves contradiccions/interessos, perquè s'(ob)té la valentia de reconèixer-los en acceptar i nomenar constructivament cadascuna de les nostres misèries, de la mateixa manera que esbandim cadascuna de les nostres virtuts.

No somnio amb Feminismes que s'investeixin de "correccions polítiques"² capaços de normativitzar, en nom de les agències polítiques, allò que "serà o no serà"¹⁰, però sí somnio amb Feminismes capaços de valorar les diferents formes de fer polítiques, capaços de detectar i refusar actituds sectàries que tendeixen a proposar ser els centres d'allò autènticament polític, que tendeixen a normativitzar allò que és/no és correcte políticament, allò que s'hi és/no s'hi és; sí somnio amb Feminismes capaços de reconèixer els mèrits, i no només els errors, de les altres formes de fer Feminismes.

No somnio amb un Feminisme unitari que en nom de la unitat escombri els conflictes/contradiccions sota la catifa de l'oblit/invisibilitat, però sí

somnio amb Feminismes trobats/destrobats que prenguem la transversalitat feminista com a referència de moviment social en construcció/destrucció, capaços d'avançar, amb la crítica dialògica i el mutu reconeixement, nomenant les coses pel seu nom, sense pors a uns conflictes que poden/han d'esdevenir enriquidors.

Sí somnio noves formes de fer/ser/estar/esdevenir feministes que respectin/valorin els mèrits dels avenços que s'han fet/es continuen fent, sense colonitzar les agències polítiques protagonistes¹¹, - reconeixent-nos en cadascuna de les composicions feministes, com a valuoses aportacions d'aquest moviment social.

Sí somnio que el meu somni, és només un somni, entre una mar de somnis feministes entestats en idear mons feministes habitables per les dones que no som com cal.

El meu somni és un moviment feminista autònom, plural i sensible, de diverses utopies feministes que esdevenen de somnis col·lectius, posats a circular sense filtres que discriminin entre allò públic/privat, especialment en espais feministes de dones resignificades amb cossos insubmisos, tal com és aquesta Escola Feminista d'Estiu, des d'on

ens proposem, juntes, continuar somniant.

BIBLIOGRAFIA I NOTES

BUTLER, J. "¿El parentesco es siempre heterosexual de antemano?", a *Desfer el Gènere*. Paidós, 2006

<http://www.caladona.org/grups/uploads/2008/03/el-parentesco-es-siempre-heterosexual-de-antemano-judith-butler.pdf>

¹ Simbòlica, en tant que allò públic/privat adquireix sentit segons els significats socials atribuïts, de forma que tan sols el conjunt social que comparteix aquesta significació/coneixements percebrà aquests fets com a públics/privats i serà capaç de donar-li la suposada rellevància.

² Però també, i molt marcadament en clau de sexualitat, ja que aquestes fronteres privat/públic regulen les normativitats sexuals, en tant que aquelles practiques sexuals que pensem com a dissidents radiquen la dissidència en l'exposició pública dels fets, cosa que em fa preguntar si realment hi ha practiques sexuals dissidents des d'una mirada integrativa d'allò

públic/privat, i si aquestes pràctiques que adquireixen la dissidència/radicalitat/“no normativitat” no són, en realitat pràctiques inscrites dins de la mateixa normativitat heterosexual, en estar-ne regulades/normativitzades als àmbits d’allò privat (en parella, en espais tancats i controlats), així com als àmbits privats/públics de la comercialització del sexe.

³ Quan parlo d’heteronormativitats, em refereixo a les normes (regles/lleis, escrites/no escrites, explícites/implícites), que subjecten des dels gèneres i des de les sexualitats, com a dues categories de poder independents/correlacionades, en tant que les heterosexualitats, com a institucions polítiques i normatives, s’instauren en el binomi de gènere (dona/home), i en tant que els gèneres binominitzats, es nodreixen, reforcen i s’instauren mitjançant les relacions heterosexuals normativitzades que constitueixen/defineixen els horitzons d’intel·ligibilitats socials, és a dir allò considerat social i culturalment “normal/anormal”. I que des dels Feminismes, ens ha portat/porta a més d’una a preguntar-nos: “Hi ha alguna forma de trencar aquest cercle en que la heterosexualitat institueix la cultura monolítica i la

cultura monolítica reinstitueix i renaturalitza la heterosexualitat?” (Butler, 2006:180)

⁴ Recordem les campanyes feministes a Barcelona, “No en el meu nom”, contra les intervencions internacionals militars a l’Orient Mitjà. Guerres que encara hi són i que irònicament es van iniciar abanderant l’alliberament de les dones afganeses com a una de les raons, de pes, dels atacs.

⁵ Friedan, B. (1963) *La mística de la Feminidad*. Cátedra, 2009.

⁶ L’assumpte del “Lavender Menace”, plantejat per Rita Mae Brown al 1970, és un botó de mostra <http://hastalalimusinasiempre.blogspot.com/2010/01/santa-rita-y-lavender-menace.html>

⁷ També es pot donar el cas que algunes realitats compositives feministes siguin prou homogènies i monocromàtiques, i que alhora es compti amb una cura exquisida en produir discursos públics integratius de les “altres”. El que tracto de dir és que s’ha de mirar -antropològicament, més enllà del que es veu.

⁸ Recordem que no hi ha forma de violència més “encastada”, que la pròpia lesbofòbia internalitzada, el

propi racisme integrat, la pròpia alineació de gènere capaç de justificar-ho tot, la pròpia participació d’un consumisme acomodat feliçment cec (ulls que no veuen, cor que no sent)/feliçment saturat (sobreestímul d’imatges que vacunen contra la capacitat d’indignació), així com la pròpia megalomania/egocentrisme/sectarisme que impedeix diàlegs/col·laboracions/renovacions amb noves/joves generacions de feminismes i noves formes de fer.

⁹ A l’EFE 2010, va sorgir un encès debat fruit d’una proposta d’implicació de l’EFE en un manifest que rebutgés la “manipulació/apropiació/despolitització” del 28 de Juny per part de “la pesseta rosa”. L’encès debat va tenir lloc en manifestar el meu rotund desacord, en tant que, una vegada més, ens estàvem situant com a centre d’allò veritablement polític, amb una aproximació molt similar a la que durant anys vam tenir amb el que despectivament als 80s vam anomenar com a “guetto”. Com a lesbiana, “la pesseta rosa”, m’ha donat espais d’habitabilitat real en unes circumstàncies de lesbofòbia social generalitzada, amén del potencial polític que representa la sola existència d’aquests espais d’habitabilitat tot i que siguin teòricament a nivell d’oci, en ser-hi, i

(re)presentar-se públicament, tot i que sigui en forma de rua carnavalesca, des del meu punt de vista, s’exerceix una pressió política social, només, pel fet d’ensenyar-nos al món amb una imatge (que no és l’única) que diu “loud & proud” veieu-nos perquè hi som/hem estat/serem. A més, que aquesta crítica a la participació capitalista de “la pesseta rosa” em sembla carregada d’una homofòbia difuminada, en tant que és curiós com aquesta percepció de col·laboració capitalista, es troba ben lluny del prestigi polític que (ob)tenen els negocis de les esquerres i els feministes, també subjectes a les lleis de mercat, on ningú pensa/ha pensat/pensarà en fer campanya contra la pesseta vermella o lila.

¹⁰ Tot i que aquest lema tan taxatiu sembla tenir un èxit històric, no és la primera vegada que les agències recorren al “serà o no serà”, i tot i que expressa unes voluntats col·lectives de transformació social, des del meu punt de vista, aquesta mena de discursos tendeixen a normativitzar, des d’a priori, els esdeveniments, i acaben (re)definint allò que serà (trans)feminista o no serà, cosa que em recorda molt les formes involuntàries amb què vam anar construint el -“feminismetòmetre” amb què ens

sentíem inqüestionablement investides d'autoritat política per decidir això és Feminisme, això no ho és, qui és feminista, qui no ho és...

¹¹ Em preocupa especialment aquesta tendència a la “qüerificació” d'autores lesbianofeministes (Wittig, Rubin, Butler...), d'estils de vida lesbians (*Butch/Femme*), de grups que en les seves contextualitzacions mai no es van declarar queer com són les *Lesbian Avengers* (almenys les de Londres, doncs l'any 1991, personalment vaig assistir a la constitució d'aquest grup d'acció directa de lesbianes feministes, inspirades en les *Guerrilla Girls*, i les allí presents, ens anomenàvem a NosAltres mateixes lesbianes, tal i com va reflectir el nom, no pas queer).

Sobre l'heteronormativitat com a eix de poder. Reflexions sorgides de l'Escola Feminista d'Estiu 2011

L'Escola Feminista d'Estiu 2011 (EFE 11), va estar un laboratori d'experiències compartides, que es va concretar posant en comú la voluntat d'enriquir-nos mútuament amb les diferències des d'on parteixen les nostres experiències vitals i les nostres reflexions polítiques. Des de les dissidències/coincidències, hem explorat els temes proposats (que ja de per si eren prou abstractes²) atansant-nos cadascuna des de la nostra vorera, expressant allò que més ens inquieta, preocupa, coneixem o desconeixem, per debatre plegades durant hora i mitja, per tal de posar en comú allò pensat/expressat amb allò que altres grups han pensat/expressat/somniat.

L'EFE, ha estat una experiència que per a algunes és insuficient i superficial, per a altres és molt intensa i tremendament aprofitada, per a algunes és esclaridora, per a altres és confusional..., i tot i que a nivell teòric, les expectatives de cadascuna es veuen més o menys assolides, a nivell vivencial hi ha un canvi important que sorgeix de l'experiència, un any més, de posar a

circular entre totes “la voluntat de saber”, en un cos a cos, horitzontal i tremendament engrescador.

Des del meu punt de vista, podria dir-se que l'EFE serveix per contaminar-nos, les unes de les altres, en tant que funciona com un mirall que permet reconèixer les voluntats d'endinsar-nos a mirar més enllà de la primera imatge, i interrogar, des d'aquesta pluralitat de sensacions que s'emmarca com a símptoma del pols vital multisignificacional/multicomposicional dels Feminismes, qui som, què volem, com ens mostrem, què pensem, què diem, què patim, què gaudim, què proposem, què somniem, com ens relacionem, com operem des de posicions de poder/no poder, com operen els poders des de NosAltres³... Una mar d'interrogants per una mar de Feminismes que queden ben lluny del “mirall mirallet màgic, digues qui és la més Feminista de totes”.

D'aquesta mar d'interrogants, en aquest article, vull exposar algunes de les meves “incerteses radicals” que van sorgir del primer debat de l'EFE 11, en problematitzar col·lectivament les Heteronormativitats i parar atenció a la recurrència d'alguns reduccionismes amb què es contesten les Heteronormativitats des d'algunes

voreres dels Feminismes i altres agències polítiques.

Feminismes clàssics/essencialistes, versus, queer/trans/post/construccionistes

Les trajectòries dels Gèneres proposades pel debat, intencionadament van arrencar des de Margaret Mead, antropòloga que amb la seva feina “científica”⁴ va posar de relleu la no correspondència “natural” entre sexe/gènere/desig, i no des de John Money, en tant que contextualment, Money va estar influenciat per un “construccionisme” promulgat des dels moviments socials que lluitaven per l'alliberament de les dones⁵, i per tant, tot i que Money, potser, va ser el primer en utilitzar clínicament la paraula Gènere, el va aplicar a un concepte que ja existia, com a mínim, des que al 1949 Simone de Beauvoir va escriure el cèlebre pensament “No es neix dona: s'arriba a ser-ho”⁶

De forma que reivindicar una genealogia sustentada en les resistències i no en les tecnologies mèdiques dels poders, tal i com, sovint des d'alguns Feminismes es tendeix a fer⁷, des del meu punt de vista, genera una contestació (re)situada que reforça les agències polítiques i afebleix els discursos de

dominació tecnomèdiques, en no reconèixer a aquests poders/sabers mèrits que ens pertoquen als Feminismes com a moviments socials.

Aquest punt d'ignició "construccionista", alguna potser no troba que sigui prou important, però, al meu parer, deixa al descobert el fet que el "construccionisme" és un estil de fer/pensar/proposar de molta pluralitat i llarga genealogia⁸, "construït" des d'un ventall de disciplines acadèmiques, així com des d'un ventall d'agències polítiques, i d'entre aquestes, molt especialment des dels Feminismes.

Si fem una ullada a les trajectòries dels Gèneres i les Sexualitats, proposades per l'EFE 11, és difícil d'entendre aquesta reiteració en binomitjar, enganxant la desprestigiada etiqueta d'essencialista (a saber) a una no menys estranya etiqueta reduccionista que concentra la pluralitat de les genealogies feministes en quelcom tan colonitzant, inexacte i monocromàtic, com és uniformar els Feminismes sota el convenient apel·latiu de "Feminismes clàssics", per contraposar-lo (amb una lògica dualista de la que es proclama la necessitat d'escapar) als "nous"⁹

Feminismes emergents (queer/trans/post) auto(re)presentats essencialment com a construccionistes.

Una té la impressió, compartida, que allò que es planteja com a Feminismes clàssics, té la voluntat de presentar una imatge fotogràfica d'un sol tipus de Feminisme, atrapat a la teranyina del temps passat, amb un discurs caducat per l'evolució progressista de la modernitat més *post*. Aquesta proposta estaticista, penso jo, obeeix més a una fantasia requerida per poder actuar per contraposició (una vegada més binomial) que tira de lògica estructuralista per plantejar dualitats que s'hi oposen (Feminisme/postqueertrans, clàssic/modern, essencialisme/construccionisme) i es (re)construeixen cadascuna a la seva banda binomial (Feminisme clàssic essencialista / Postqueertrans modern construccionista)

Aquesta contraposició, no només (re)situa interessadament a una banda i altra del binomi, atrapant els Feminismes (amb tota la seva pluralitat i esdevenirs) a la teranyina del present, sinó que modifica genèticament les genealogies feministes i lesbianes, mitjançant operacions de poder exercides des de la contestació, en:

Importar genealogies que obliden la riquesa històrica de les "existències" locals.

Al debat d'Heteronormativitats, va sorgir la necessitat d'interrogar la tendència a centrar les genealogies sempre en experiències que venen de fora, construïdes amb epicentre anglosaxó¹⁰, amb el resultat de donar per vàlida una única trajectòria ontològica que fagocita les realitats històriques i plurals locals, fins fer-les desaparèixer en un oblit històric que actua com si mai haguessin existit.

Exemples d'aquest *reset* genealògic el tenim a les pròpies experiències lesbianofeministes de Barcelona, on al llarg del temps, la nit, ha omplert els bars de lesbianes de butch/fem, (auto)resignificades als principis dels 90 com butch, boyz, drag kings, segons el grau de masculinitat expressada i segons el de feminitat com fem, lipstick. Alguna pensarà que aquesta terminologia és un fet que llavors no es donava, però, a principis dels 90, Barcelona estava minada de dykes d'arreu del món¹¹, algunes de pas i algunes quedant-se a la ciutat. També estava minada de lesbianes locals que vàrem viatjar a altres ciutats, de forma que podria dir-se que sempre hi ha hagut/hi ha/hi haurà una bidireccionalitat de

les influències, contextualitzacions i trajectòries genealògiques.

Barcelona, al llarg de la història i en concret als anys 90, ha estat un escenari d'experiències butch/fem dutes des de llocs com "La Nostra Illa"¹², on mensualment i durant algun temps, es promocionava a l'ambient com "Sexilla"¹³ (imatge 1). D'altra banda Fes-lu (Festivitats Lúdiques)¹⁴, al 1997 organitza al Zeleste una de les seves festes amb varies performances, on s'hi incloïa un striptease i un (possiblement dels primers) concurs de Drag Kings. És a dir la Barcelona Lesbiana dels 90s, ja produïa performances i festes amb voluntat política de transgredir, interrogar els gèneres/sexualitats per canviar el món, molt similars a les que hi tenen lloc actualment.

Tot, seguint aquest principi de bidireccionalitat en temps encara no globalitzats tecnològicament, les influències, també eren compartides degut al tràfic d'experiències vitals/polítiques/lúdiques de les que migràvem a espais d'habitabilitat social, sigui a nivell rural/urbà, sigui a nivell nacional, estatal, o internacional. Aquestes mobilitats vitals/culturals es contagiaven mútuament, de forma que tenim exemples com el de Laura Ojer, que deixa Barcelona per viure a Londres, l'any 1998, i és portada i inspiració d'un dels primers calendaris Kings

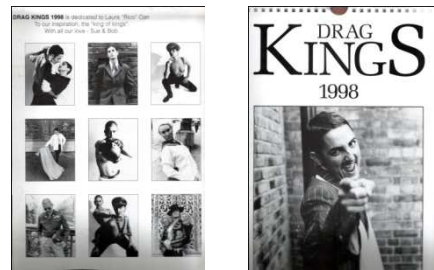
londinencs (imatge 2), també molt similars als que existeixen actualment. És a dir, els anys 90, l'ambient de Barcelona aprenia d'altres cultures lesbianes, i altres cultures lesbianes aprenien de les de Barcelona.

Aquestes vivències bidireccionals, majoritàriament, estaven vinculades a les lesbianes i, molt escassament, es relacionaven amb la paraula/concepte queer. Així que quan es fan genealogies que ignoren les resistències que impedeixen auto(re)presentar-se com allò modern/nou/diferent, i alhora, s'apropien de les experiències testimonials de fets passats en deslesbianitzar fets/persones per requerir-les, des dels Feminismes posats a circular a l'EFE 11, vam tenir/tenim la oportunitat de dir, *no és això, companyes, no és això...*, doncs, és de justícia, traçar genealogies que reconguin contextualment qui hi ha abans, qui hi ha al costat, i quina relació justa hi ha amb aquella *nova* trajectòria que s'està traçant. És de justícia no etiquetar amb lògiques dualistes en nom de la no etiqueta i el no binarisme. És de justícia, deixar de posar l'èmfasi en legitimar les polítiques particulars i exposar, entre totes, com operen els poders mitjançant les seves resistències. Per fer això, cal (re)conèixer-nos des de

les voreres feministes, amb crítica dialògica, constructiva i productiva... En això estem!

Sexilla a La nostra Illa. 1996

Laura/Rico Ojer, "King of Kings".
Produït per Soholondon

NOTES

¹ *"Amb aquesta paraula, ens referim tant a les relacions de poder en clau de Gènere, com a les relacions de poder en clau de Sexualitat, és a dir, totes aquelles regulacions que (re)produeixen els nostres mons i cossos, tant a nivell cultural i simbòlic, com al nostre dia a dia quotidià. Heteronormativitats que es presenten, generalment, de forma binària (dones/homes), i que s'inscriuen a la genètica, tant dels Patriarcats, com de les Heterosexualitats axiomàtiques (no com a identitat/desig/pràctica sexual, sinó com quelcom considerat "naturalment" imprescindible per al desenvolupament social de la humanitat)"*
http://www.caladona.org/wp-content/pujats/2011/05/EFE-2011_11.pdf

² Des de la comissió organitzadora d'aquesta edició (Carolina Egio, Flavia Limone, Montse Otero, Amanda Gigler, Marta Tudela, Merche Alvira, Neus Roca, Bàrbara Ramajo), ens vam proposat abordar les - Heteronormativitats d'una forma poc acotada, per tal de donar continuïtat a les inquietuds que van ser plantejades a l'EFE 10, de donar espai al màxim nombre de participants possibles, i per poder (re)trobar-nos i recollir el màxim d'interessos feministes.

³ Vaig rebre la crítica constructiva (sorprenentment des dels sectors més joves de participants) de la no verbalització i ninguneig del pes fonamental històric i polític que les Lesbianes Feministes Separatistes van tenir/tenen, dins la síntesi proposada de les trajectòries dels Gèneres i de les Sexualitats plantejades pel debat, i

agraeixo aquesta puntualització que em permet veure com és de fàcil exercir el poder en no donar les dimensions adequades a les narratives, en tant que a les trajectòries de les Sexualitats, en parlar de les *"dissidències de les Lesbianes Feministes"* sense puntualitzar res del Lesbianisme Feminista Radical Separatista als debats de Sexualitat de finals dels 80s/principis dels 90s, he emès una edició esbiaixada que esborra de la Història narrada el pes específic de les Lesbianes Feministes Radicals Separatistes, fins el punt de fer-les desaparèixer de l'escena Històrica/Política i del discurs genealògic, simplement, pel fet de no anomenar-les.

⁴ Desprestigiada i rebatuda per Derek Freeman amb *Margaret Mead y Samoa: deshaciendo un mito de la antropología*, al 1983, i defensada per altres sectors de l'Antropologia *"Many of Freeman's critics argued that he misrepresented Mead's views and that he ignored changes in Samoan society that had taken place in the period between Mead's work in the early 1920s and his own in the 1940s including a greatly increased influence of Christianity. Generally anthropologists have been reluctant to accept Freeman's critique as a valid"*

http://en.wikipedia.org/wiki/Derek_Freeman

⁵ *"El énfasis de Money en la educación por encima de la naturaleza encajaba a la perfección con el espíritu progresista de la época, sobre todo con el movimiento femenino, cuyos defensores aseguraban que el papel tradicional y social de la mujer no venía*

biològicament *definito*"
<http://www.elmundo.es/salud/2004/572/1084572003.html>

⁶ Cal recordar que "El existencialismo sigue férreamente en este punto fundamental el enunciado de Fichte "quiero ser lo que seré"" (Valcárcel a <http://reocities.com/Athens/Parthenon/8947/beauvoir.htm>)

⁷ "para Preciado es muy significativo el hecho de que el concepto de género no apareció en el ámbito de los estudios sociológicos y humanistas, sino asociado a la medicina y a las tecnologías de intervención de la sexualidad"

<http://www.caladona.org/grups/uploads/2011/02/retoricas-de-genero-politicas-de-identidad-b-preciado.pdf>

⁸ "En lo que denomino la galaxia construccionista, que empieza a estar muy densamente poblada...encontramos al construccionismo social... al constructivismo filosófico..., el constructivismo de la escuela de Palo Alto, el constructivismo de las terapias sistémicas, el constructivismo en la biología del conocimiento... encontramos el construccionismo sociológico... encontramos el constructivismo evolutivo... Es muy difícil encontrar el punto de entronque entre, por ejemplo, el constructivismo en la biología del conocimiento y el construccionismo social" (Ibañez, 1998)
<http://estebanlaso.com/pdfs/constructivismo-construccionismo.pdf>

⁹ El qualificatiu "nou", només, es aplicable als Transfeminismes, doncs, tant queer com post Feminismes tenen una trajectòria, estretament recorreguda, de com a mínim 20 anys.

¹⁰ "Según Beatriz Preciado existen tres fuentes fundamentales en la génesis de este movimiento, cada una de ellas asociada a una ciudad específica y determinados por tradiciones culturales y presupuestos políticos diferentes: Shelley Mars y el club BurLEZK (San Francisco) cuyo principal propósito era promover la visualización de experiencias lesbianas en la práctica de la sexualidad en el espacio público; Del La Grace Volcano (Londres), que documenta la evolución estético-política de la cultura lesbiana en los últimos 20 años (de las representaciones teatralizadas de las prácticas butch-fem que conectan con la cultura camp, a las prácticas transgénero); y Diane Torr (Nueva York), muy vinculada a las performances feministas estadounidenses de los años 70 y a la crítica postfeminista de la industria sexual (junto con Annie Sprinkle una de las fundadoras del grupo PONY-prostitutas de New York) que concibe las propuestas Drag Kings como el fruto de un proceso de aprendizaje político (de toma de conciencia) de los mecanismos a través de los cuales los hombres adquieren autoridad y poder"
<http://www.lesbianlips.es/foros/drag-kings/11117/>

¹¹ Recordem que al març del 91, el Grup de Lesbianes Feministes de Barcelona i la Comissió de Lesbianes de l'Eix violeta vam organitzar les Jornades Europees de la ILIS (Servei Internacional d'Informació Lesbiana), a les cotxeres de Sants, i Barcelona era una anar i tornar de bollo guiris.

¹² Cor associatiu del Lesbianisme/Feminisme Radical de Barcelona

<http://www.caladona.org/centredocumentacio/gretel/biografia/illa.html>

¹³ Nits de S/M, Butch/Fem, projeccions de pornografia feta i editada per lesbianes, habitació fosca que mai va funcionar en tenir molt més interès en qui entrava i sortia que en el fet d'entrar i sortir mateix...

¹⁴ Grup de Lesbianes que van fer política mitjançant festes mensuals on la Performance, hi tenia un paper destacat a cadascuna de les convocatòries fetes a un seguit de locals nocturns de Barcelona (Sidecar, Plataforma, Blue, Boa, Tijuana, Zeleste...) durant un bon grapat dels anys de sequera lesbiana barcelonina. I que alhora, al llarg de la mateixa dècada, van ser promotores de La nostre Illa.

*Lia
Plou*

*Felisa Pradas Plou
Montalban (Teruel), 1951, dona
feminista, Aux. Infermeria, Medicina,
Mentora de Tamaia, Sòcia de Ca la
Dona i mare, a Barcelona.*

*Nos-altres feministes, els
racismes que vivim*

*La vida está en gran parte
compuesta de sueños.*

Hay que unirlos a la acción.

Anaïs Nin

Aquest any em vaig proposar assistir a l'Escola Feminista d'Estiu, volia saber com les dones construïm discurs, imaginari,... totes plegades.

Sóc una dona activista feminista de no fa molt temps, la meva formació en feminisme, genealogia,... és feble,

per tant, de vegades, em costa seguir-vos, imaginareu, doncs, el meu *canguelis* a l'hora de participar a les jornades.

El segon dia vaig poder participar des del començament en l'eix "**Nos-altres feministes, els racismes que vivim**" (títol molt suggerent!). En el meu grup l'Amanda ens va proposar un joc per trencar el gel, que vaig trobar molt potent, ja que va aconseguir relaxar-me, donar-me alegria i connectar-me ràpidament amb les altres dones del grup.

Amb aquest "bon rotllo" vam començar a parlar. Alguna dona em va llençar una pregunta, crec que la Bàrbara, no recordo qui va ser exactament, però sé que vaig respondre que jo de vegades era racista. Tal vegada va resultar una mica fort, però la meua vida m'ha portat per camins difícils (com a la majoria) i em resulta complicat ser neutra en algunes situacions.

He de dir que érem un grup molt divers, dones nascudes a Catalunya, d'altres de la resta d'Espanya, unes quantes vingudes en la gran emigració dels anys seixanta, un altre grup més jove de la nova fornada de l'emigració, d'altres d'Amèrica llatina, algunes dones amb lligams molt forts amb Àfrica, d'altres amb experiències en el món

musulmà... Vaja, que érem una bona barreja i de ben segur que me'n deixo encara alguna.

Llavors, les meves paraules suposo que van remoure moltes coses. El meu paper en el joc era el de nena petita, i suposo que per això la pregunta es va dirigir cap a mi i jo, des del meu paper (era desconexedora, me'n vaig assabentar més tard), vaig contestar amb tota la innocència d'una nena i amb la confiança de trobar-me en un lloc de confiança, de seguretat. D'alguna manera per a mi els espais feministes els sento així, llocs de confiança on puc dir el que sento sense por a ser considerada boja, rara,...i amb la seguretat que després en sortiré d'allà més sàvia.

Cadascuna va parlar dels seus sentiments, unes explicant les seves dures experiències: deixar les teves arrels és dur, i si a més es parla una llengua diferent, encara es fa més difícil, altres van manifestar que per a elles que no es parlés en català les feia sentir malament, d'altres van dir que com podien ajudar-me a no ser racista. Una dona em va demanar si pertanyia a algun grup afí a la ideologia racista.

Jo sé que no sóc racista perquè la meua ideologia no pot ser més distant de la ideologia racista. Conec

el que significa ser discriminat i discriminada. El meu fill és fill de marroquí. Jo sóc dona, pobre, catalana al meu poble i castellana a Catalunya, blanca al Marroc, grassoneta i vella al metge/sa,... Conec el que sento en cada moment. Per això sé que viure en una societat on es fan tantes discriminacions és dur. Has d'aprendre a conviure amb totes aquestes discriminacions perquè la ràbia o la por no et dominin. Has de treballar per aconseguir els teus somnis, per crear la teua vida allà on vulguis anar, has de triar camins, la vida és això per ser feliç.

Al llarg de la xerrada, la Carol va explicar una experiència que li havia succeït un d'aquells dies: va baixar d'un taxi perquè va trobar el conductor molt masclista, era musulmà. Com des-lligar de vegades una cosa i l'altra?

Jo vaig trobar una altra forma d'explicar què era el que jo anomenava "racisme". A vegades respondre al tracte masclista, si aquesta persona té unes altres arrels, et porta a moments de conflicte. Però, respondre a l'agressor no vol dir ser racista, simplement és no tenir por i ser lliure.

Les dones van parlar de les seves

vivències, com es van trobar en venir aquí, les dificultats, les pors, els aprenentatges, les que eren d'aquí com ho van viure. En general totes havíem treballat per adaptar-nos, havíem buscat xarxes per donar sortida als nostres ideals, havíem anat fent el millor que havíem sabut. Totes havíem après molt a Catalunya, ens agradava aquest lloc de trobada, de llibertat, d'intercanvi i ens agrada ser-hi.

Després, ens vam reunir en assemblea tots els grups de dones per fer una posada en comú de tot allò que havíem parlat. Les dones escollides en els grups ens van fer un resum de allò que s'havia dit.

El meu grup no havia elegit cap dona, així que algunes dones van trobar que jo havia de dir alguna cosa, juntament amb l'Amanda. Tot d'una, vaig haver de fer un resum o com vaig dir a l'assemblea "fer una traducció lliure de tot el que havia sentit i escoltat al meu grup".

Com diu el dossier de les Jornades de l'EFE, a la pàg. 19: *Teories, pràctiques, experiències, globalitats i proximitats, uauuuuuu! Quantes coses... Ah! i sense oblidar que ens ho hem de passar tot pel cos! Sí, de debò, ara que ho començo a entendre crec que això del cos és molt important. Ja veureu, ja!*

Això és el que em va suggerir la nostra xerrada.

El primer acte de racisme per a una dona té lloc el mateix dia del seu naixement, fins i tot abans de néixer, gràcies a les ecografies, l'anàlisi del líquid amniòtic o de l'ADN. Néixer dona és un fet que et marca per tota la teva existència. Suposa que hauràs de lluitar pels teus drets des de que tens la primera espurna de consciència a la teva vida. Aquest fet et deixa en inferioritat de condicions per viure una vida plena, joiosa, lliure, des del mateix moment de néixer.

Per a mi, aquest, és el racisme primordial, ens marca a "foc i ferro" i és molt difícil sortir-se'n. Hi ha altres formes de discriminació: per classe social, color de pell, aspecte físic, opció sexual, lloc d'origen... que ens afecten a totes les persones de la societat, però aquest arraconament dintre de totes les "races" a la posició d'inferior, que no té ni acolliment als diccionaris, és significatiu (1). Nosaltres, les dones, no hi som ni al diccionari.

Així, trobo que el Feminisme és l'única ideologia capaç de fer front a aquest racisme primordial i per això és important la unió de les dones per combatre'l i treure de l'oblit totes les dones que, des de la nit dels temps,

han denunciat aquest racisme que ens fa invisibles i ens relega a una posició secundària en la construcció del món. Aquesta posició té efectes sobre la nostra salut i la nostra forma d'emmalaltir. La repressió constant dels nostres somnis i del nostres desitjos més íntims, té conseqüències molt nocives per al nostre cos que sent com l'energia no pot fluir de manera natural.

És difícil i dur enfrontar molt temps la defensa dels teus ideals, i és així com moltes dones claudiquem i ens deixem portar. És una feina força feixuga i, quan arribes més o menys a la cinquantena, el cos i la vida et demanen explicacions i llavors t'adones de la importància de fer l'impossible per arribar a complir els teus desitjos més íntims, allò que somiaves quan eres adolescent: metgessa alternativa, feminista, esportista d'alt standing, transformista, artista esbojarrada, bruixa, pagesa, saurina... dona lliure!. Crear la teva pròpia vida!

Si reflexionem, totes hem tingut un desig al cor: viure la vida amb passió per a realitzar el nostre somni és allò que ens farà tenir una vida plena, amb respecte per a tu i per a les/els altres, crear un entorn saludable per a tu i per a les/els altres. La teva joia es reflectirà en tu i en el teu entorn.

Trobar altres dones per defensar els teus somnis, doncs, finalment totes volem viure una vida única, amb passió, sense por i, d'aquesta manera, poder morir amb el cor en pau: Això serà el que et donarà la confiança i la força per tirar els teus somnis endavant.

És tot el que em va venir al cap mentre parlàveu i és això el que vaig tractar d'explicar-vos a totes i el que avui escric.

El meu cor us estima per permetre'm aprendre tantes coses.

"... a mesura que aprofundim en el contacte amb la nostra consciència ancestral i no europea, que veu la vida com a una situació que cal experimentar i amb la qual cal interactuar, anem aprenent a valorar els nostres sentiments i a respectar les fonts ocultes del poder d'on emana el veritable coneixement i, per tant, l'acció duradora..." (Audre Lorde, *La germana, l'estrangera*, 1984)

VISCA LA PASSIÓ FEMINISTA!

P.D. Gràcies a la Betlem pels seus suggeriments i la seva mirada.

(1)

Discriminar: 1. Donar tracte d'inferioritat a una persona o col·lectivitat per motius racials, religiosos, polítics, etc. 2. Aïllar o rebutjar una persona o un grup de persones per la seva falta d'integració en un grup o en la societat.

Racisme: 1. Doctrina que defensa la superioritat d'unes races per sobre d'unes altres. 2. Tendència o actitud de menyspreu cap a persones que pertanyen a una raça diferent de la pròpia.

Masclisme: Actitud que consisteix a atribuir als homes una superioritat de valors en tots els camps sobre les dones.

Genealogia Feminista

Anna Bosch i Pareras (1950-2009)

Ecologista i feminista, mare d'una filla i veïna del Figueró. Va començar a treballar a la indústria tèxtil on va connectar amb el moviment sindical de CCOO. Posteriorment va ingressar al PSUC i va ser membre del moviment democràtic de l'Assemblea de Catalunya del Vallès i primera alcaldessa democràtica de Mollet del Vallès, fins l'any 1983.

Fundadora del grup ecofeminista Les Petras i d'Acció Ecologista, en els darrers anys va realitzar una intensa reflexió com a participant del grup de debat feminista Giulia Adinolfi i del grup Dones i Treballs de Ca la Dona.

Va impulsar la nova cultura de l'aigua integrant-se al grup ecologista del Figueró Salvem la Riereta i va participar en l'experiència capdavantera dels pressupostos participatius.

"... un procés d'empoderament en el qual ens podem sostreure al pensament patriarcal que ha marcat amb ferro roent la nostra capacitat de pensar. Això vol dir revisar un a un tots els conceptes que hem après, passar-los pel nostre estómac, el nostre cor i el nostre cap. Seleccionar aquells que ens serveixen d'alguna manera i rebutjar sense complexos aquells que no estan fets a la nostra mida.

La terra plora llàgrimes de petroli,
2003

Carolina Costa Carreras (1954-2011)

La Carolina de Ca la Dona, la Carola de DonesXdones, la Carolina del Poble Sec...

Va ser una de les fundadores de la vocalia de dones de l'Associació de veïns del Poble Sec.

Lluitadora i pionera en defensa de les dones, durant els anys 70 i 80 va participar activament a la Coordinadora Feminista i a la Comissió pel Dret a l'Avortament. Va formar part, alhora, del Moviment Comunista de Catalunya (MCC).

Va treballar fins el darrer moment en el grup DonesXdones de Ca la Dona, tot aportant reflexions i pensament sobre com des de les dones es poden fer propostes per canviar el món.

El seu compromís no ha deixat mai d'ocupar una part fonamental de la seva vida. Dona oberta i viatgera, rebel i compromesa, activista i feminista.

Isabel Iserte Hernández (1954-2010)

Feminista i activista de l'Associació de Planning, va ser vicepresidenta de l'Associació de Planificació Familiar de Catalunya i Balears (APFCIB) i una de les grans defensores dels Drets Sexuals i Reproductius a Catalunya.

Va lluitar incansablement per garantir a les dones del nostre país el dret a decidir a tenir fills i filles o no tenir-ne i per la possibilitat d'un avortament lliure, segur i gratuït.

Amiga sempre present en totes les lluites i totes les accions a favor de drets sexuals i reproductius de les dones. Va ser un referent de la lluita feminista, per marcar el camí cap al ple reconeixement dels drets sexuals i reproductius de les dones

Patricia Heras Es va suïcidar el 26/04/11

... Patricia no formava part ni del moviment anarquista, ni punk, ni okupa, ni antisistema, ni nacionalista. Era una dona transfeminista i gòtica, sinistra, romàntica, madrilenya d'impures arrels, involucrada en la moguda *postporno y queer* de Barcelona... A ella no la va matar ningú, es va matar ella sola, perquè va tenir els ovaris per fer-ho. No volem que ningú es reapropriï del seu mèrit i de la seva valentia per saltar...

Aquest és un dels poemes que va escriure:

Absolución

*He ahorcado a mi inocencia.
Su orgullo adolecido aún voraz no
impide que se mee encima,
su belleza efímera,
expira con los últimos latidos
suplicantes.
Perdida entre flujos corporales
viscosos y detritos.
La he visto patallar rabiosa e
indefensa hasta morir,*

*parecía más humana que yo,
en su rostro desfigurado leo un
pánico sumiso y crudo
que me arde entre las piernas...*

*Le he cortado el cuello a mi ilusión,
la colgué de un semáforo ciego
y vi cómo se desangraba incrédula,
borboteando nerviosa,
vi el dolor brillar muy cerca,
se fue apagando velado tras su
miserio destino.
Abro la caja y está vacía.*

Extret del seu blog:
<http://poetadifunta.blogspot.com/>

Sole Otegui Iturralde (1946-2011)

Activista feminista des dels anys 70 i 80, va ser una dirigent destacada del Moviment Comunista de Catalunya (MCC).

Va treballar a la Comissió antiagressions de Ca la Dona i va participar a totes les Jornades i a totes les mogudes feministes i polítiques d'aquells anys.

Va ser una dona que va creure en el que feia amb un entusiasme inesgotable i una paciència contagiosa. La Sole era una dona vitalista, imaginativa i trencadora.

Fa més de 15 anys va retornar a la seva terra, el País Basc.

UTOPIES FEMINISTES, COSSOS INSUBMISSOS

Donar continuïtat a la col·lecció Teranyina amb els materials generats al voltant de l'Escola feminista d'Estiu 2011 ens omple d'il·lusió perquè significa que hem tingut la capacitat de sustentar els dos projectes, el de l'escola i el de la col·lecció. Això ha estat possible gràcies a la participació i la contribució de moltes dones que ens han animat a fer-ho, cadascuna a la seva manera i segons les seves possibilitats: amb el seu suport econòmic, la seva presència, la seva interlocució, el seu activisme, el seu silenci o la seva aportació teòrica.

Malgrat les dificultats econòmiques i els obstacles que hem hagut d'anar saltant, finalment veu la llum aquest tercer número amb el recull d'articles i ressenyes sobre l'heteronormativitat, els racismes i la construcció d'alternatives al capitalisme patriarcal temes que van centrar els debats de l'EFE 2011.

1 La **Xarxa Feminista** és un espai de trobada i relació política entre dones i grups de dones de Catalunya. Et convidem a participar-hi.

2 La **Col·lecció Teranyina** neix amb l'objectiu de compartir i difondre les aportacions del pensament i de la praxis que creixen a l'espai de la Xarxa Feminista.

Xarxa Feminista
Carrer Ripoll, 25
Barcelona 08002

Tel 696 72 38 39
xarxafem@xarxafeminista.org
www.xarxafeminista.org